

Staat van Ede 2022

**Feiten en cijfers
over de gemeente Ede**

Kenniscentrum, Strategie en Regie - voorjaar 2023

Inhoud

Inleiding	3	3. Samen leven	24
Belangrijkste ontwikkelingen in 2022	4	3.1. Gezond en vitaal	25
1. Kerncijfers	6	3.1.1. Gezondheid en leefstijl	25
1.1. Bevolkingsgroei	7	3.1.2. Voeding	26
1.2. Bevolkingsdichtheid	7	3.1.3. Jeugdhulp	26
1.3. Verjonging en vergrijzing	8	3.1.4. Meedoen	27
1.4. Migratie	9	3.1.5. Financiële stress	29
1.5. Huishoudens	9	3.2. Werk maken van Ede	30
1.6. Opleidingsniveau	10	3.3. Ede beleeft	31
1.7. Besteedbaar inkomen	10	3.3.1. Vrijtijdsbesteding en cultuur	31
2. Samen thuis	11	3.3.2. Ede Centrum	34
2.1. Wonen	12	4. Samen verder	36
2.1.1. Woningvoorraad	12	4.1. Natuurherstel en landbouw met perspectief	37
2.1.2. Prijzen koopwoningen	14	4.1.1. Natuursituatie	37
2.1.3. Nabijheid van voorzieningen	15	4.1.2. Natuurherstel	38
2.1.4. Woontevredenheid	16	4.1.3. Uitstoot van stikstof en methaan	39
2.2. Leefbare dorpen en wijken	18	4.1.4. Landbouw	39
2.2.1. Leefbaarheid	18	4.2. Naar een klimaatneutraal Ede	41
2.2.2. Kwetsbaarheid	19	4.2.1. Energiebesparing	41
2.2.3. Tevredenheid woonomgeving	21	4.2.2. Hernieuwbare energie	42
2.3. Een veilige basis	22	4.2.3. Daling CO ₂	43
2.3.2. Geregistreerde misdrijven	22	4.3. Toekomstbestendige mobiliteit	44

Inleiding

Hoe staat het ervoor in Ede? Het antwoord op die vraag hangt sterk af aan wie je het vraagt. Een jongere zal hier een ander antwoord op even dan een oudere. Iemand die hier pas woont ervaart de gemeente anders dan iemand die hier geboren en getogen is. Iemand die gezond is, heeft andere ervaringen dan iemand die hulp nodig heeft. Een inwoner van Ede-Zuid beleeft de omgeving anders dan iemand uit bijvoorbeeld Wekerom. En een boer ervaart het anders dan een boswachter.

In dit rapport 'De Staat van Ede' proberen we een neutraal beeld te schetsen hoe de gemeente ervoor staat gebaseerd op beschikbare cijfers. We hebben op de diverse thema's een korte selectie gemaakt van onderwerpen. Voor deze onderwerpen geven we zoveel mogelijk een vergelijking met Nederland en Gelderland en/of een vergelijking met eerdere jaren. Als bronnen maken we veel gebruik van het CBS (Centraal Bureau voor de Statistiek), van eigen onderzoeken en registraties en van een aantal andere bronnen. Een aantal gegevens komt uit inwoners-enquêtes, welke eens per twee jaar worden gehouden. We gebruiken de meest actueel beschikbare gegevens, maar niet altijd zijn er al gegevens over 2022 beschikbaar.

In 2022 is een nieuw gemeentebestuur (college van burgemeester en wethouders) gestart. In het [bestuursakkoord 2022-2026](#) staan de doelen en ambities beschreven. In deze Staat van Ede 2022 volgen we grotendeels de hoofdstukindeling van het bestuursakkoord. Na een eerste hoofdstuk met wat meer demografische kerncijfers volgen we met:

2. Samen thuis, met de onderwerpen: wonen, leefbare wijken en dorpen, veiligheid.
3. Samen leven, met: gezondheid en welzijn, werkgelegenheid, cultuur en binnenstad
4. Samen verder met: natuurherstel, landbouw en klimaat en energietransitie.

Via ons online dataplatform [Ede in Cijfers](#) zijn ook veel cijfers terug te vinden. Deze worden meerdere keren per jaar aangepast zodra er nieuwe cijfers beschikbaar zijn. In de Staat van Ede worden de onderwerpen vrij kort besproken. Daar waar we als gemeente ook specifiekere thema-rapporten hebben, wordt daar ook naar verwezen voor verdere verdieping.

Uiteraard begrijpen we dat de cijfers in dit rapport nog steeds geen alles omvattend antwoord geven op de vraag hoe het ervoor staat in Ede. Dit rapport probeert wel de lezer te voorzien van een uniforme basis aan informatie over de Staat van deze gemeente.

Belangrijkste ontwikkelingen in 2022

Ede blijft groeien

De Edese ontwikkeling kan het beste geduid worden met het woord "groei". Zo is de bevolking in Ede in de afgelopen tien jaar fors gegroeid met ruim 10 procent. Begin 2023 woonden er 122.000 mensen in Ede. Ook op economisch vlak was er groei; het aantal banen in Ede is gestegen van 55.650 in 2012 naar 59.170 in 2021, terwijl het gemiddelde besteedbaar inkomen in dezelfde periode toenam van €40.200 naar €52.500. Deze verschillende varianten van groei hebben invloed gehad op Ede - en zullen dit naar verwachting ook in de toekomst hebben.

Ede heeft veel jong en oud

In Ede is, net als in de rest van het land, sprake van een duidelijke stijging van het aandeel 65+-ers door de jaren heen. Het aandeel 65+-ers in Ede steeg van 15,8 procent in 2012 naar 18,9 procent in 2022. Er ontstaat een grotere groep oudere inwoners, waarbij vooral de groep 85+-ers fors zal toenemen ten opzichte van nu. Dit heeft gevolgen voor onder meer uitgaven aan Wmo-voorzieningen in de toekomst. Aan de andere kant is er in Ede ook een relatief grote groep jonge mensen. De groene druk (het aantal inwoners van 0 tot 20 ten opzichte van de groep 20-65), is 43 procent, een stuk hoger dan in Nederland (36 procent).

Flinke groei aantal woningen, gemiddelde prijzen blijven stijgen

Het aantal woningen in Ede is de afgelopen jaren toegenomen; van 46.900 in 2012 naar 50.700 aan het begin van 2022. In 2021 zijn er bijna 700 woningen bijgekomen, met een sneller groeipercentage dan gemiddeld in Nederland (bron CBS). Recente cijfers geven aan dat er in 2022 983 woningen gereed zijn gekomen (bron nota woningbouwproductie Ede 2022). In Ede zijn mede daardoor relatief veel recent aangelegde woningen van na 1985 en van na 2015. Ede heeft veel vrijstaande woningen en weinig meergezinswoningen. Verder valt op dat er weinig woningen in het bezit zijn van woningcorporaties, terwijl er relatief veel koopwoningen in Ede staan. De prijzen van woningen zijn in de afgelopen jaren flink gestegen; sinds 2012 is de verkoopprijs van een gemiddelde woning in Ede ruim €392.000. Dat is ruim €150.000 boven de marktprijs in 2012. Deze stijging vlakt echter af.

Inwoners van Ede zijn over het algemeen tevreden over hun woning en woonomgeving

In het algemeen zijn inwoners van Ede tevreden met hun woning en woonomgeving. Edenaren gaven hun woning in 2019 gemiddeld een 8,1 als rapportcijfer. Uit andere data uit 2021 blijkt dat inwoners van Ede tevredener zijn over hun woonomgeving dan inwoners van Nederland.

Sociale cohesie in kleine kernen hoog, bepaalde wijken blijven kwetsbaar

Er zijn binnen Ede verschillen in de leefbaarheid van gebieden. Het rapportcijfer voor de leefbaarheid is in alle wijken tussen de 7,2 en 8,2. Ook de sociale cohesie is een sterk punt van Ede en juist Wekerom (7,3) en andere kleine kernen scoren daarop hoog. Ede-Zuid en Maandereng zijn hekkensluiter met een 5,8. Een beperkt aantal wijken en dorpen is kwetsbaarder dan gemiddeld. Zo is het percentage huishoudens met een laag inkomen in 2021 relatief hoog in Ede-Zuid (8,4 procent), Ede-Veldhuizen (7,1 procent) en Wekerom (5,3 procent). Overigens is dit in Ede-Zuid flink gedaald ten opzichte van 2016, toen het nog om bijna 11 procent ging. Ook het aantal uitkeringen per 1.000 inwoners is in deze drie gebieden het hoogst. Verschillen tussen de gebieden zijn ook zichtbaar als het gaat om gemiddelde WOZ-waarden. De sociale huurwoningen in Ede zijn niet gelijkmatig verdeeld over de verschillende wijken en dorpen. Er zijn relatief veel sociale huurwoningen in Ede-Zuid, Ede-Veldhuizen, Maandereng en Ede-West.

Traditionele criminaliteit neemt af, minder zichtbare criminaliteit neemt toe

Op het gebied van veiligheid tekenen zich twee patronen af. Enerzijds neemt de traditionele criminaliteit (zoals geweldsdelicten, vermogensdelicten en vandalisme) al jaren af. Tussen 2012 en 2020 nam de geregistreerde criminaliteit in de gemeente bijvoorbeeld af van 56,1 naar 42,0 gevallen per 1.000 inwoners. Inwoners voelen zich in veel buurten ook veiliger; in 2017 bijvoorbeeld gaven inwoners van het buitengebied Ede-stad een 5,6 voor de veiligheid in hun buurt en in 2021 een 6,7. Anderzijds nemen vormen van minder zichtbare criminaliteit, zoals cybercrime, juist een vogelvlucht. In Ede is het aantal gevallen van cybercrime tussen 2012 en 2022 sterk gestegen.

Beoordeling gezondheid goed, maar voor verbetering vatbaar

Inwoners van Ede beoordelen hun eigen gezondheid gemiddeld met een 7,6. Deze gemiddelde beoordeling daalt naarmate de leeftijd toeneemt. Jongeren in Ede geven hun gezondheid een 8,0. Zij bewegen vaker dan gemiddeld een uur per dag (17 procent versus 16 procent landelijk), maar nog altijd haalt het grootste deel van de jongeren de richtlijn van een uur per dag niet. Edese jongeren roken vaker dan de gemiddelde jongere in Nederland en Gelderland.

Forse daling WW-uitkeringen

Het totaal aantal inwoners dat een uitkering ontvangt in Ede is, los van de AOW-uitkeringen, tussen 2012 en 2020 gestegen met 5 procent. Het aantal werkloosheidsuitkeringen is in deze periode fors afgenomen, namelijk met 32 procent. Het percentage jongeren met een vorm van jeugdhulp is tussen 2015 en 2021 in Ede gestegen. Jaarlijks bedraagt de groei circa 9 procent. Het aantal Wmo-maatwerkarrangementen in Ede groeide ook, met 5,5 procent (afgezet tegen de groei van het aantal inwoners).

Werkloosheid op laagste punt sinds 2013

In Ede is het aandeel bedrijven in handel en zakelijke dienstverlening het meest gestegen. Bij financiële instellingen is de grootste daling ten opzichte van 2012. Het aantal vestigingen in Ede groeit al enige jaren fors, hetgeen wordt verklaard door een groei in het aantal zzp'ers.

Aantal landbouwbedrijven daalt, totaal aantal landbouwdieren stijgt

Net als in de rest van Nederland krimpt het aantal boerenbedrijven. In Ede neemt het aantal landbouwhuisdieren toe. Zo'n stijgende trend zien we niet in Nederland en Gelderland als geheel.

De combinatie van een daling in het aantal bedrijven en een toename van het aantal dieren betekent dat het gemiddeld aantal dieren per bedrijf is toegenomen.

De sectoren die groeien zijn met name pluimvee en vleeskalveren. Het aantal varkens daalt de laatste jaren. Ook bij het aantal melkkoeien zien we over de laatste 10 jaar enige daling.

Ammoniak-uitstoot in Ede geeft dalende trend, maar behoort tot de hoogste van Nederland

Omdat de Gelderse Vallei een hoge veedichtheid heeft, is de uitstoot per hectare van ammoniak, methaan en ook fijnstof hoger dan het landelijk gemiddelde. Dat is in Ede (net als in Barneveld) extra complex omdat Ede ook veel Natura-2000 gebieden binnen haar gemeentegrenzen heeft (waaronder een deel van de Veluwe). Die combinatie maakt dat het een grote opgave is om zowel te werken aan natuurherstel alsook een perspectief te houden voor de agrarische sector.

Ede goed op weg in de energietransitie

In aansluiting bij internationale en landelijke doelen om de uitstoot van broeikasgassen terug te dringen heeft Ede zich ten doel gesteld om klimaatneutraal te zijn in 2050. Voor wat betreft de doelen voor de energietransitie op korte termijn, ligt Ede vrij goed op schema. De energiebesparing gaat zelfs harder dan verwacht en het aandeel hernieuwbare energie geeft ook een duidelijk stijgende lijn. De doelen qua zonne-energie zijn ruimschoots gehaald, dankzij een sterke toename van zonnepanelen op daken. De doelen voor windenergie zijn niet behaald, onder andere door beperkende maatregelen van de provincie. Wel moet gemeld dat de coronapandemie (minder woon-werkverkeer) en de sterk gestegen energieprijzen, een versterkend effect hebben gehad op de daling van het gebruik van fossiele brandstoffen.

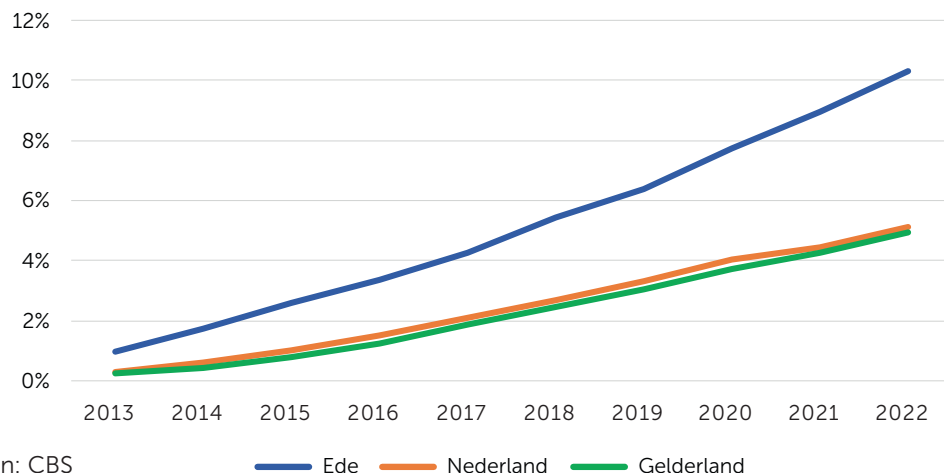

1. Kerncijfers

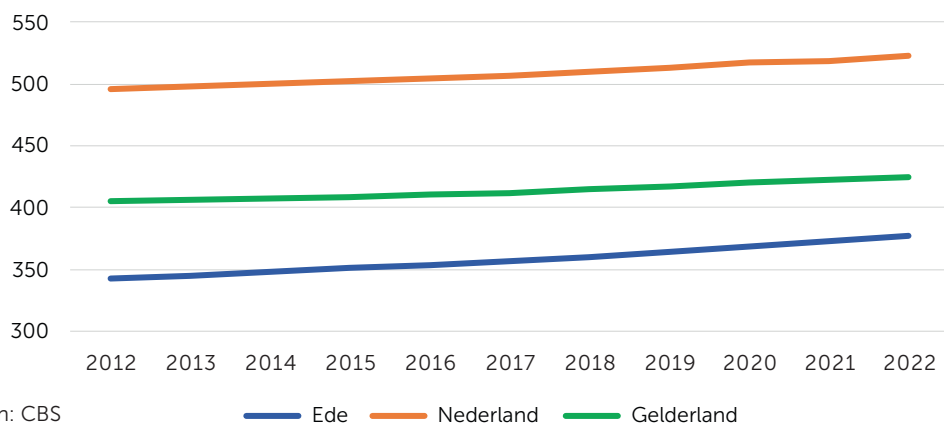
Voordat de verschillende Edese thema's worden besproken, staan we in dit hoofdstuk stil bij een aantal factoren die de staat van de gemeente als geheel (zullen) beïnvloeden. Hierbij maken we het onderscheid tussen de situatie in Ede, Nederland en Gelderland. Ook kijken we in dit hoofdstuk kort vooruit op basis van huidige prognoses.

Bevolkingsgroei tov 2012 (%)

Bevolkingsdichtheid (inwoners per km²)

1.1. Bevolkingsgroei

De laatste tien jaar is de bevolking van Ede met 10 procent gegroeid; van 108.700 in 2012 naar 120.000 inwoners op 1 januari 2022. Voor gemeente Ede zijn al cijfers beschikbaar van 1 januari 2023: Ede had toen 122.000 inwoners. Het groeipercentage in Ede is twee keer zo hoog als in Gelderland en Nederland. Dit wordt in recente jaren voor een groot deel veroorzaakt door verhuizingen van een andere gemeente naar Ede. In 2021 is het aantal inwoners in Ede gegroeid met 1.450. Er vestigden zich ongeveer 1.000 inwoners meer dan dat er vertrokken. Het geboorteoverschot is goed voor een groei van zo'n 450 inwoners. De groei zorgt voor uitdagingen als het gaat om de beschikbaarheid van passende woonruimte en voorzieningen, de leefbaarheid van wijken en dorpen en de inrichting van de fysieke leefomgeving.

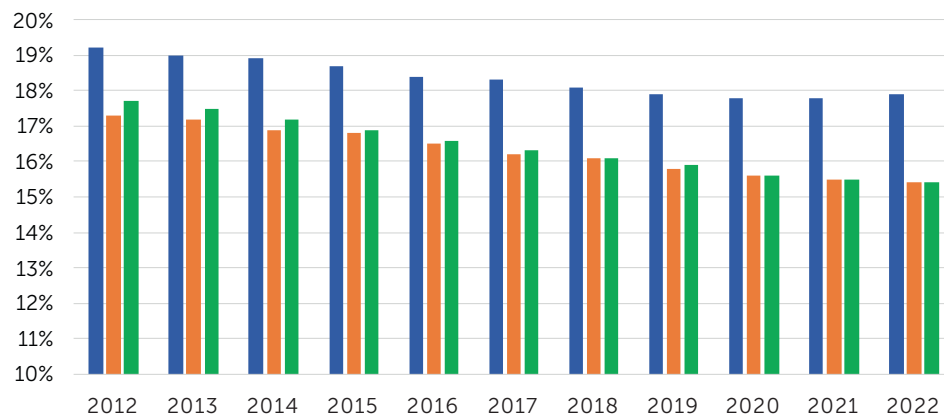
Prognose: Naar verwachting blijft de Nederlandse bevolking groeien. Er wonen in 2050 naar schatting 19,5 miljoen mensen in Nederland (CBS). De prognose van het CBS is dat de Edese bevolking groeit naar 145.000 inwoners in 2040 en 154.000 inwoners in 2050.

1.2. Bevolkingsdichtheid

De bevolking van Ede is door de jaren heen flink gegroeid, maar de gemeente is desondanks relatief dunbevolkt. Dit komt door de grote oppervlakte van de gemeente, wat zichtbaar is in weidse natuurgebieden en een uitgebreide landbouwsector. Gemiddeld woonden er begin 2021 377 mensen per vierkante kilometer in Ede en 425 in Gelderland. In heel Nederland waren dat er 523. Door de bovengemiddelde bevolkingsgroei neemt de bevolkingsdichtheid in Ede wel sneller toe dan in de rest van de provincie en het land.

Prognose: Met de verwachte bevolkingsgroei zal de bevolkingsdichtheid verder toenemen in Ede. De bevolkingsdichtheid zal in Ede langzaam richting het landelijk gemiddelde verschuiven, omdat de procentuele groei van de bevolking in Ede in de toekomst vermoedelijk hoger zal zijn dan het landelijk gemiddelde. Ede behoort tot de 25 gemeenten met de grootste verwachte bevolkingsgroei tot 2035 (CBS).

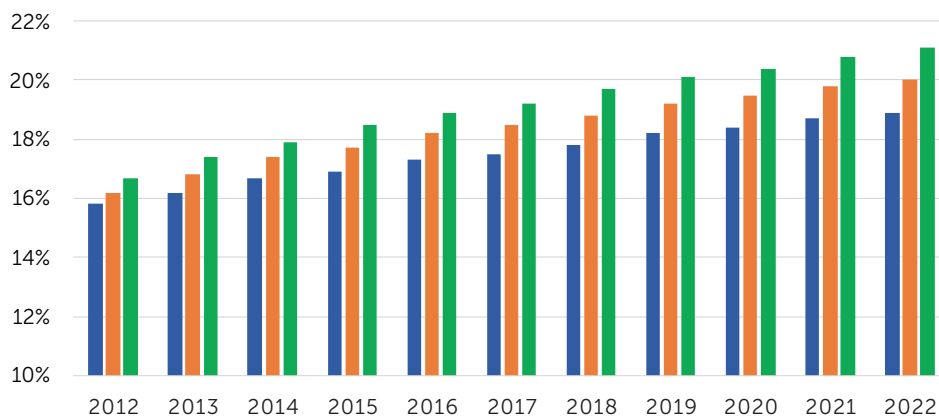
Inwoners tot 15 jaar (%)

Bron: CBS

■ Ede ■ Nederland ■ Gelderland

Inwoners van 65+ (%)

Bron: CBS

■ Ede ■ Nederland ■ Gelderland

1.3. Verjonging en vergrijzing

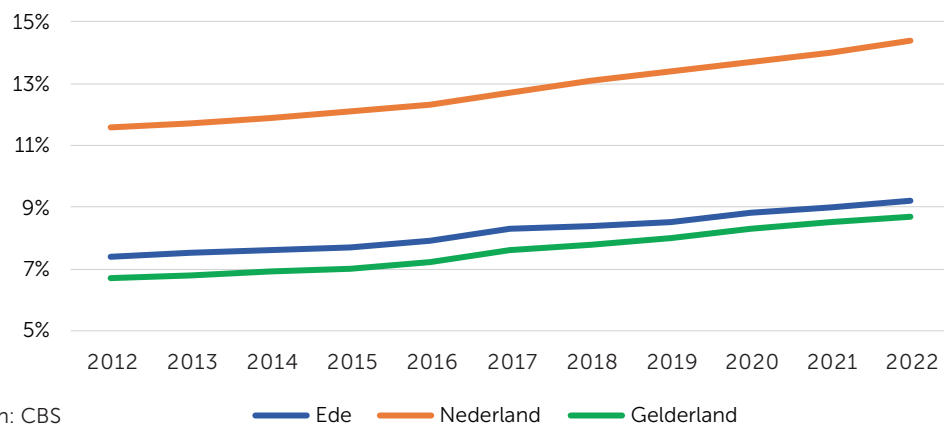
Ede telt relatief veel inwoners onder de 15 jaar. Het aandeel jongeren tot 15 jaar is de laatste drie jaar min of meer constant. In 2021 werden er in Ede gemiddeld ruim 4 baby's per dag geboren. De groene druk, een maat die inzicht geeft in de verhouding tussen het aantal personen van 0 tot 20 jaar en het aantal personen van 20 tot 65 jaar, is in Ede met 43 procent een stuk hoger dan in Gelderland (37 procent) en Nederland (36 procent). De nieuwbouw van de afgelopen jaren speelt hierin een rol, net als grotere gezinnen in gemeente Ede.

Het aandeel 65-plussers laat al decennia lang een stijgende lijn zien. In 2022 wonen er in Ede absoluut gezien 5.450 meer 65-plussers dan in 2012. Ter vergelijking: het aantal kinderen tot 15 jaar is in deze periode met 530 toegenomen. Het aandeel 65-plussers is in Ede relatief laag. Bijna 19 procent van de Edenaren is 65 jaar of ouder. Hoewel het aandeel 65-plussers in Ede lager is dan landelijk gemiddeld, is het aandeel 80 plussers in de bevolking vergelijkbaar met het aandeel in heel Nederland (4,8%).

Prognose: De Nederlandse samenleving zal tot 2040 verder vergrijzen, daarna neemt het aandeel ouderen geleidelijk af. Tussen regio's zijn grote verschillen in de mate van vergrijzing. Tot 2035 krijgen alle regio's te maken met verdere vergrijzing. Na 2035 stijgt in de grote en middelgrote steden het aandeel 65plussers nog verder, terwijl dit aandeel in de kleinere gemeenten stabiliseert of iets afneemt. In Ede stijgt het aandeel ouderen naar verwachting tot in 2037. Vanaf 2040 daalt het aandeel 65-plusser enigszins. (PBL/CBS).

Inwoners met een niet-Westerse migratie-achtergrond (%)

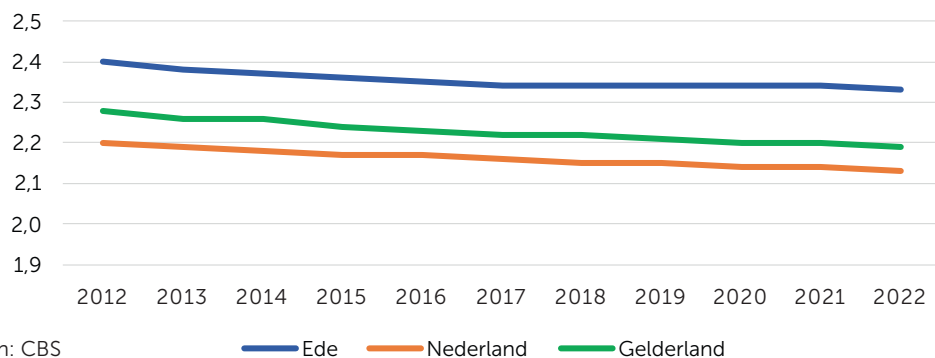
1.4. Migratie

Het aandeel inwoners in Nederland met een migratieachtergrond neemt door de jaren heen toe, dit geldt ook voor Gelderland en Ede. In Ede is het percentage inwoners met een migratieachtergrond (zowel westers als niet-westers) aanmerkelijk lager dan in de rest van Nederland. Begin 2022 had bijna 17 procent van de inwoners van Ede een migratieachtergrond, landelijk gezien is dit 25 procent. Het percentage inwoners met een niet-westerse migratieachtergrond is het afgelopen jaar in Ede licht gestegen van 9 procent in 2021 naar 9,2 procent in 2022. De grootste groep inwoners met een migratieachtergrond heeft ten minste één ouder die geboren is in Indonesië of is er zelf geboren, gevolgd door de landen Marokko, Turkije, Duitsland en Polen.

Prognose:

Prognoses over migratie gaan gepaard met veel onzekerheid. Zowel in scenario's met veel als weinig migratie zal het aandeel inwoners met een migratieachtergrond blijven stijgen.

Gemiddeld aantal personen per huishouden

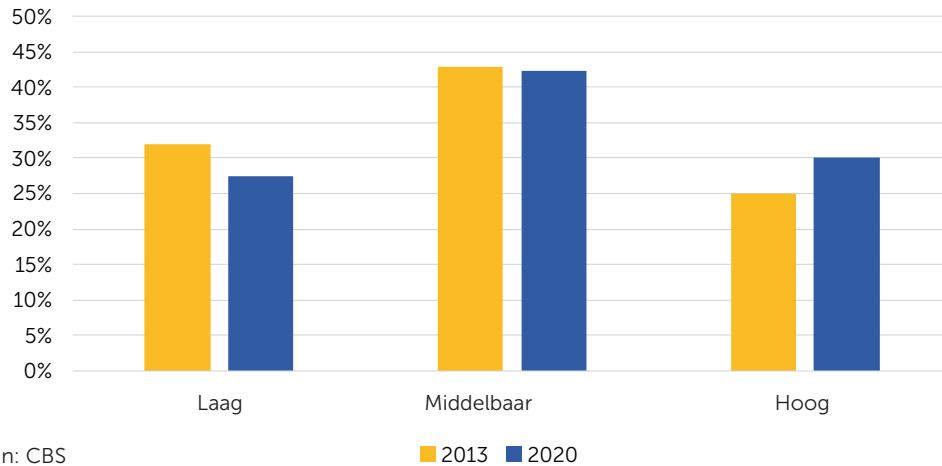
1.5. Huishoudens

Begin 2022 telde Ede 50.700 huishoudens, dat zijn er ruim 600 meer dan het jaar ervoor. De gemiddelde huishoudgrootte in Ede bedraagt 2,33 personen en ligt hiermee relatief hoog. Het aandeel eenpersoonshuishoudens in Ede is de laatste jaren stabiel op 34 procent. In Gelderland en Nederland bestaan relatief meer huishoudens uit één persoon.

Prognose:

Er zullen tot 2035 vooral in de steden relatief veel huishoudens bijkomen. Het aantal huishoudens in Ede zal in de jaren 2021-2035 met 14 procent toenemen. Dit is mede afhankelijk van de verdere bouwplannen van de gemeente Ede. Na 2035 daalt het tempo van de huishoudensgroei in Nederland, hoewel die groei in de vier grote steden nog steeds aanzienlijk is. In Ede is de verwachting dat de huishoudensgroei in 2035-2050 12 procent bedraagt (CBS).

Opleidingsniveau in Ede (%)

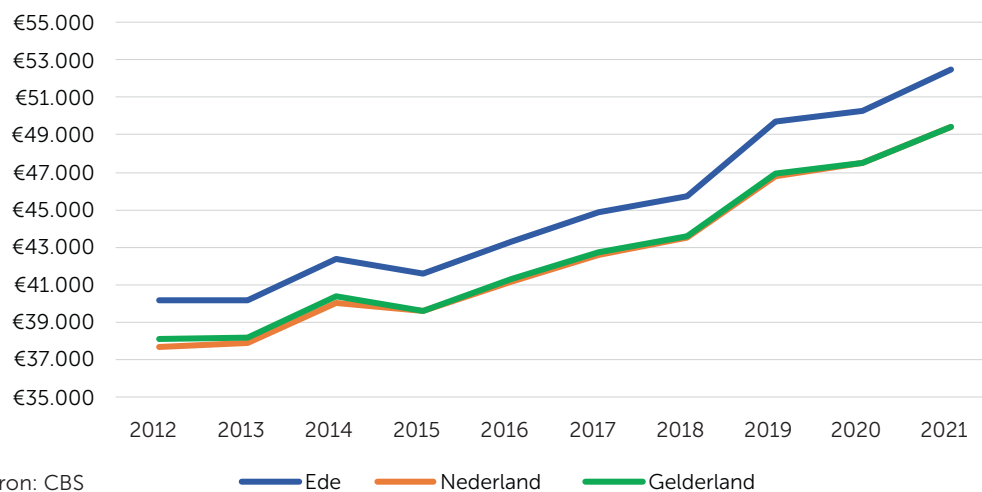
1.6 Opleidingsniveau

Het gemiddelde opleidingsniveau van 15 tot 75 jarigen in Ede is, net als in de rest van Nederland, met de jaren toegenomen. In 2021 was in Ede 28 procent laag opgeleid (basisonderwijs, vmbo, onderbouw havo/vwo, MBO 1, praktijkonderwijs), 42 procent middelbaar opgeleid (bovenbouw havo/vwo, MBO 2-4) en 30 procent hoog opgeleid (HBO of WO). Deze getallen zijn vergelijkbaar met die voor heel Nederland.

1.7 Besteedbaar inkomen

Het gemiddeld besteedbaar inkomen van huishoudens in Ede (exclusief studentenhuishoudens) bedraagt in 2021 € 52.500. Het besteedbaar inkomen in Ede ligt consequent hoger dan het Gelderse en landelijke gemiddelde (€ 49.400), wat betekent dat de gemeente relatief welgesteld is. Desondanks zijn er in sommige gebieden in de gemeente wel degelijk (grote) groepen met lage inkomens (zie paragraaf 2.2.2).

Gemiddeld besteedbaar inkomen (euro)

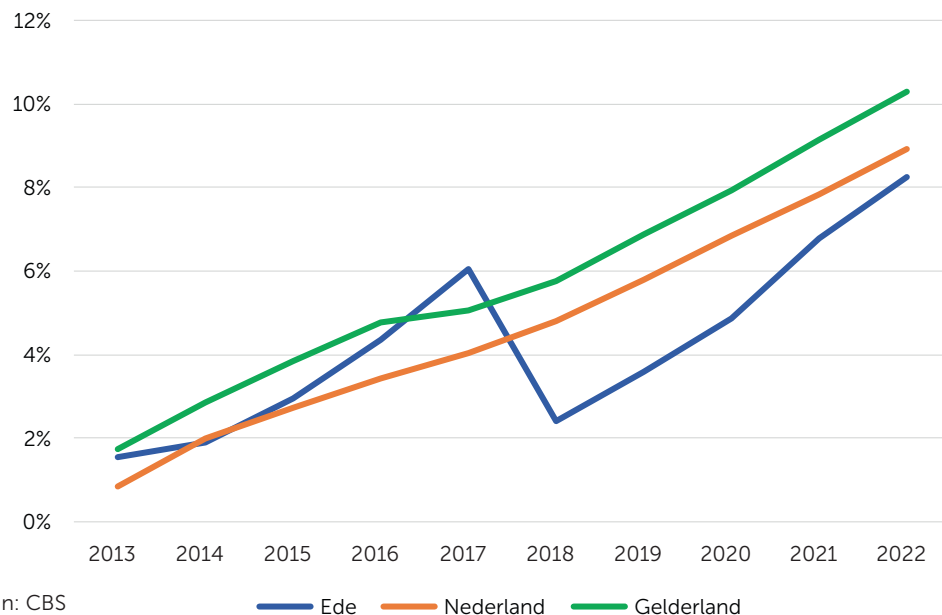

2. Samen thuis

De bevolking van Ede is de afgelopen jaren fors gegroeid. De verwachting is dat de komende decennia het aantal inwoners van de gemeente zal blijven toenemen. De vraag naar (betaalbare) woningen zal hierdoor verder toenemen. Per provincie is vastgelegd hoeveel nieuwe woningen er worden opgeleverd. Voor Gelderland betekent dit 100.000 woningen voor de periode tot en met 2030. Twee van de drie nieuwe woningen moeten in de categorie betaalbaar vallen. In dit hoofdstuk richten we ons op een aantal van de meest relevante thema's met betrekking tot passend wonen: de woningvoorraad, huizenprijzen, nabijheid van voorzieningen en woontevredenheid.

Ontwikkeling woningvoorraad tov 2012 (%)

De knik tussen 2017 en 2018 komt doordat het CBS vanaf 2018 de vakantiewoningen niet meer meetelt. Omdat Ede relatief veel vakantiewoningen heeft, geeft dat een groot effect.

2.1. Wonen

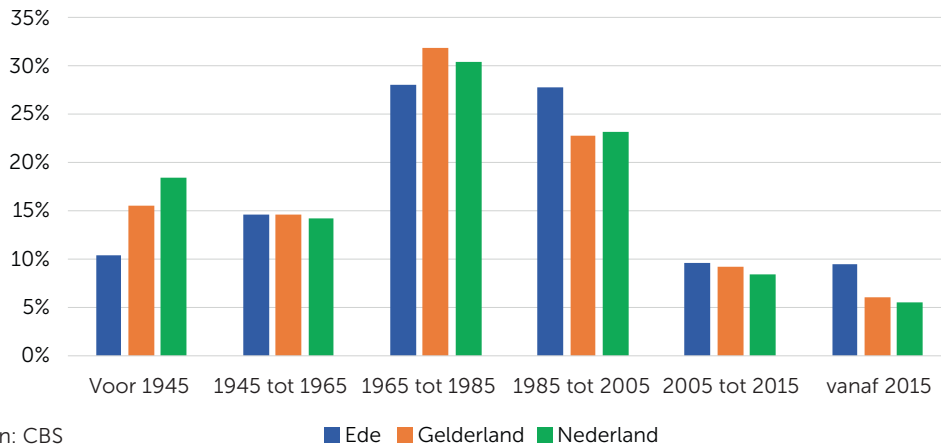
2.1.1. Woningvoorraad

Ook in Ede speelt de wooncrisis en het is voor veel mensen lastig om een woning te vinden. Daarom wordt er ingezet op de bouw van voldoende nieuwe woningen bij de vraag die er is. Een van de uitdagingen is dat de vraag naar woningen het aanbod overschaduwet. Daarbij de betaalbaarheid van het wonen een grote opgave. In het hele land is de afgelopen jaren geïnvesteerd in het bouwen van woningen. In Ede is de woningvoorraad ook gestegen. Tussen 1 januari 2021 en 31 december 2021 zijn er 687 woningen bijgekomen en Ede komt hiermee uit op afgerond 50.700 woningen begin 2022¹. Recente cijfers uit de nota woningbouwproductie Ede 2022 geven aan dat er in 2022 nog eens 983 woningen bij zijn gekomen. De stijging in het aantal woningen heeft de druk op de woningmarkt echter niet weggenomen. De laatste vier jaar neemt de woningvoorraad in Ede relatief sneller toe (5,7 procent) dan in Nederland (3,9 procent) en Gelderland (4,2 procent).

¹ Dit betreft voorlopige cijfers gebaseerd op cijfers van het CBS.

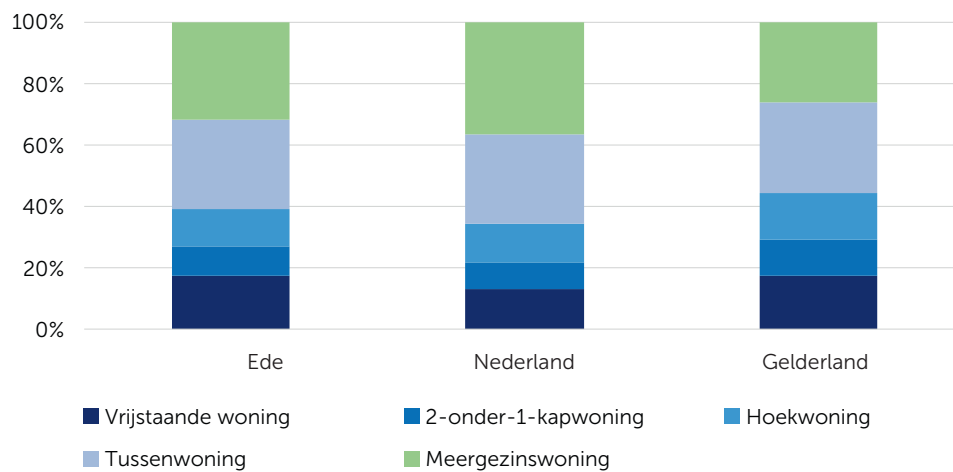
Woningvoorraad naar bouwjaar per 1 jan 2022 (%)

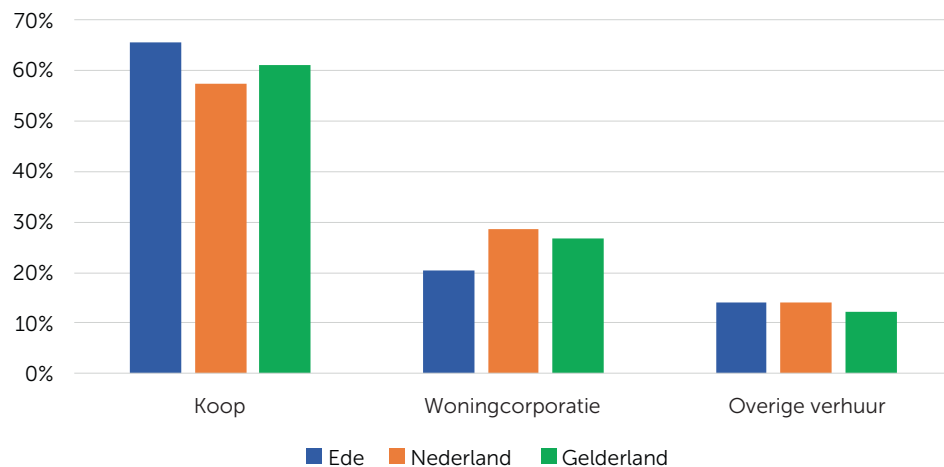
Woningen hebben in Ede gemiddeld genomen een relatief recent bouwjaar; 47 procent van de woningvoorraad is gebouwd in 1985 of daarna. In Gelderland is dit aandeel 38 procent en in Nederland 37 procent. 9 procent van de woningen in Ede is begin 2022 nog geen 7 jaar oud, landelijk gezien is dit 5 procent - daarvan zijn er dus relatief veel in Ede.

De opbouw van de woningvoorraad qua type woningen is in Ede op hoofdlijnen vergelijkbaar met die van Nederland. Wel valt op dat er in Ede minder meergezinswoningen (bijvoorbeeld flats, portiekwoningen en appartementen) zijn ten opzichte van Nederland en juist in verhouding meer vrijstaande woningen (17 procent versus 13 procent in Nederland). Vergeleken met Gelderland zijn er in Ede meer meergezinswoningen en iets minder 2-onder-1 kapwoningen en hoekwoningen.

Type woningen per 1 jan. 2022 (%)

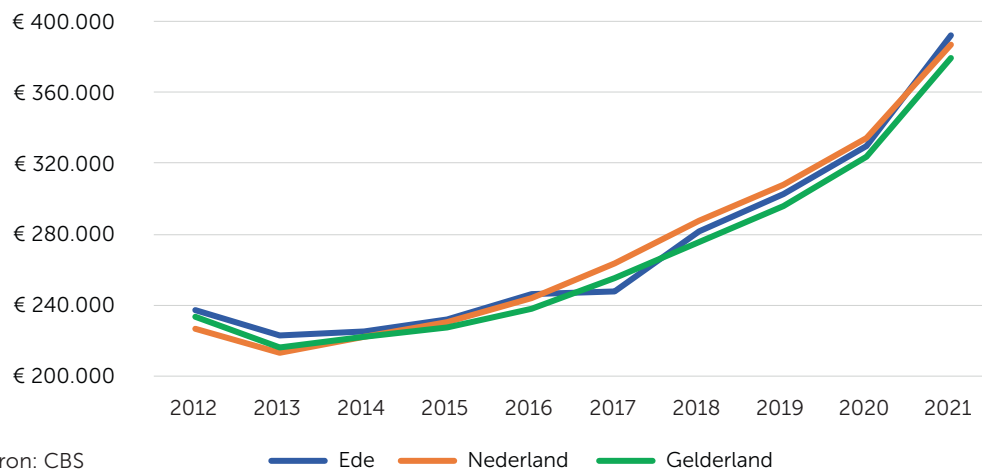

Woningen naar eigendom per 1 jan. 2022 (%)

Bron: CBS. Exclusief woningen waarvan het eigendom onbekend is.

Gemiddelde verkoopprijzen, 2012 - 2021

Bron: CBS

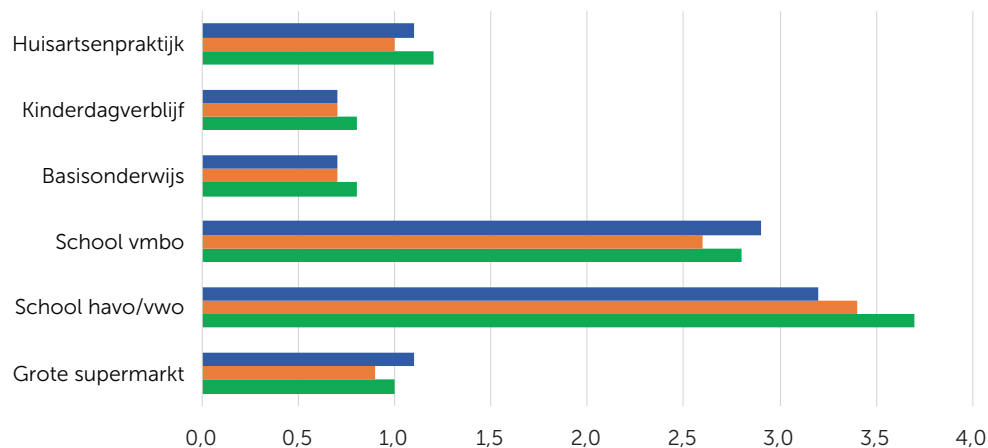
In Ede zijn relatief veel koopwoningen. Twee derde van de woningen in Ede is een koopwoning (66 procent). In Nederland bedraagt dit 57 procent en in Gelderland 61 procent. Het aandeel woningen in eigendom van woningcorporaties is in Ede relatief laag (21 procent in 2022 tegenover 29 procent in Nederland en 27 procent in Gelderland (bron: CBS)). Ten opzichte van 2012 is het aandeel huurwoningen met 2 procentpunten gestegen.

Het gemiddeld gebruiksoppervlakte per woning in Ede is 120m², net als in Nederland. Gelderland zit er boven met gemiddeld 128m² woonoppervlak. Recent gebouwde huizen (na 2015) zijn in Ede groter dan gemiddeld en sluiten meer aan bij het Gelderse gemiddelde. In Ede hebben deze huizen een gemiddeld woonoppervlak van 128m², in Gelderland 129m² en in Nederland 118m².

2.1.2. Prijzen koopwoningen

In 2013 werd het dieptepunt bereikt van de prijzen van bestaande koopwoningen in Nederland. Daarna zijn deze prijzen fors gestegen. Tussen 2012 en 2022 is de gemiddelde verkoopprijs van een woning in Ede met ruim € 150.000 toegenomen. Vanuit de marktcijfers was in het 4e kwartaal 2022 een daling te zien t.o.v. eerder jaar. Grootste verklaring hiervoor is dat het overbieden op woningen is weggevallen. Voor Q1 2023 wordt vanuit de professionele marktpartijen een afvlakking/stabilisatie in de prijsniveaus verwacht. Hierdoor is er niet alleen een uitdaging waar het de woningvoorraad betreft, maar ook wat betreft de financiële mogelijkheden die inwoners (en in het bijzonder starters) hebben om het gewenste soort woning te kopen. De gemiddelde verkoopprijs voor een woning in Ede is in 2021 weer iets hoger dan gemiddeld in Nederland na enkele jaren onder het gemiddelde. Ook vergeleken met Gelderland liggen de prijzen in Ede hoger.

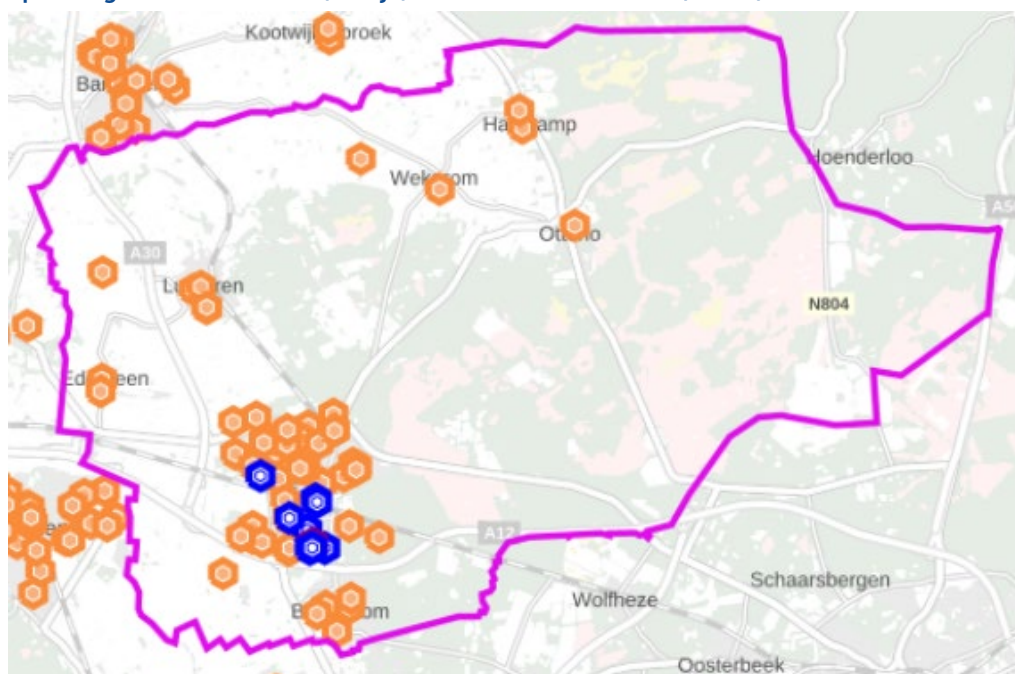
Gemiddelde afstand basisvoorzieningen (km) 2021

Bron: CBS

■ Ede ■ Nederland ■ Gelderland

Spreiding van basisscholen (oranje) en middelbare scholen (blauw) in Ede

Bron: Kaartviewer gemeente Ede

2.1.3. Nabijheid van voorzieningen

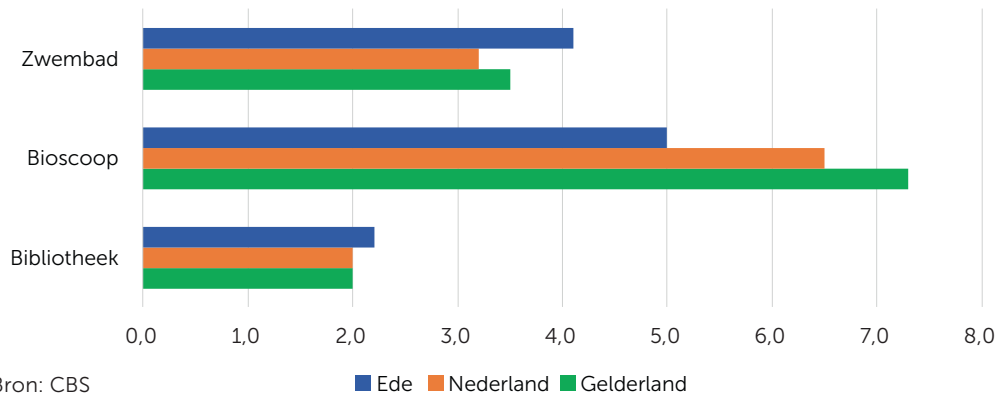
De aanwezigheid van voorzieningen zoals scholen, winkels, gezondheidszorg, sport en culturele voorzieningen bepaalt mede of mensen ergens graag wonen. Niet alleen de afstand tot die voorzieningen is van belang, maar ook het aantal voorzieningen binnen een bepaalde afstand. Meer voorzieningen betekent meer keuze. Navolgend wordt voor enkele voorzieningen de dichtstbijzijnde voorziening weergegeven. De afstand is gemeten over de weg. Uiteraard verschillen de afstanden per buurt en hoeft de dichtstbijzijnde voorziening niet altijd in gemeente Ede te liggen.

De gemiddelde afstand tot de dichtstbijzijnde huisartsenpraktijk in Ede is 1,1 km. Dit is net iets langer dan landelijk en in Gelderland gemiddeld. De gemiddelde afstand is zowel in Ede, in Gelderland als in de rest van Nederland de afgelopen 10 jaar met 100 meter toegenomen. Een mogelijke verklaring hiervoor is de clustering van huisartsen in gezondheidscentra waarin meerdere huisartsen(praktijken) gevestigd zijn. Binnen een straal van drie km kan men in Ede gemiddeld uit vier huisartsenpraktijken kiezen (Nederland 8,3, Gelderland 4,3).

De afstand tot het dichtstbijzijnde kinderdagverblijf in Ede is de laatste tien jaar afgenomen van 1,1 km tot 700 meter en is hiermee gemiddeld even ver weg als in de rest van Nederland. Voor de dichtstbijzijnde basisschool moet in Ede gemiddeld 700 meter worden afgelegd, deze afstand is vergelijkbaar met het landelijk gemiddelde. Inwoners van Ede hebben wel meer keuze aan basisscholen. Binnen 3 km zijn er 12,4 basisscholen te vinden, meer dan gemiddeld. De afstand tot een school met vmbo-onderwijs (2,9 km) is in Ede 300 meter verder dan landelijk gemiddeld en 200 meter verder dan provinciaal gemiddeld. Een school met havo/vwo niveau is daarentegen met 3,2 km net iets dichterbij dan in Nederland en Gelderland gemiddeld.

Een grote supermarkt (minimale oppervlakte van 150 m²), ligt op gemiddeld 1,1 km afstand. Binnen 3 km hebben inwoners van Ede de keuze uit 8,4 grote supermarkten. Het aanbod aan grote supermarkten is groter dan in Gelderland maar kleiner dan in de rest van Nederland.

Gemiddelde afstand vrije tijdsbesteding 2021

Het dichtstbijzijnde zwembad is met 4,1 km gemiddeld verder vergeleken met Gelderland (3,5 km) en Nederland gemiddeld (3,2). Onze inwoners moeten gemiddeld 200 meter meer afleggen naar de dichtstbijzijnde bibliotheek dan inwoners van in Gelderland en Nederland. Een bioscoop is voor inwoners van Ede relatief dichtbij (5,0 km).

2.1.4. Woontevredenheid

Op basis van gegevens uit de Atlas voor Gemeenten scoort Ede qua woonaantrekkelijkheid gemiddeld ten opzichte van andere grote gemeenten, met een score die door de jaren heen rond de 25^e plek schommelt (van de 50).

Woonattractiviteitsindex score Ede (rangorde)

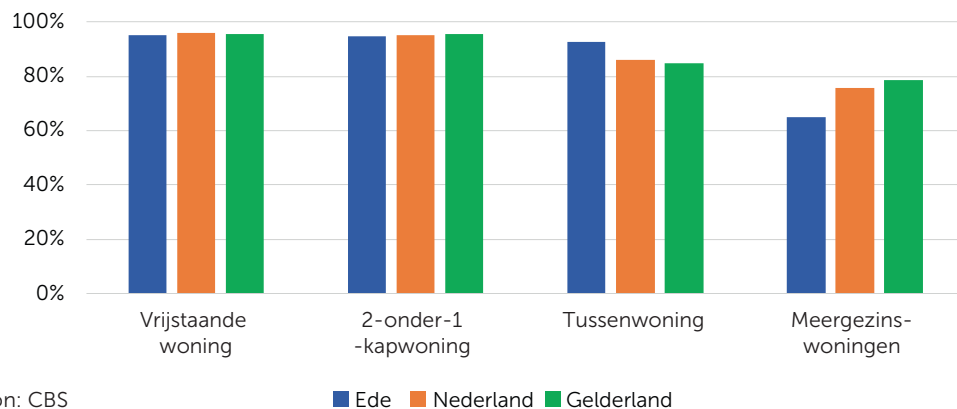
25^e
van de
50 grootste NL
gemeenten

Bron: Atlas voor Gemeenten. Score van 50 grootste Nederlandse gemeenten.

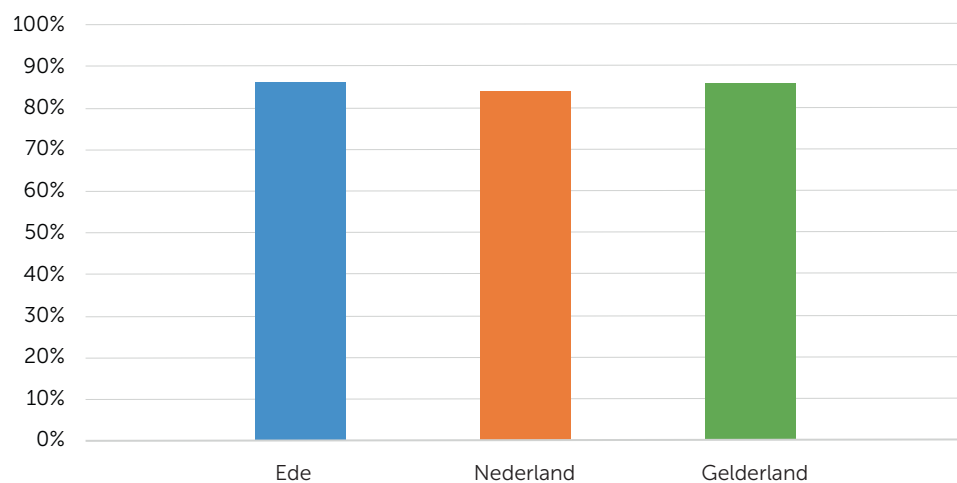
Tevreden met huidige woning in 2021 (%)

Inwoners van Ede gaven hun woning in 2021 gemiddeld een 8,1 als rapportcijfer (bron Leefbaarheidsmonitor). 88 procent is (zeer) tevreden met hun huidige woning. Dit is vergelijkbaar met Gelderland (88 procent) en hoger dan in Nederland (86 procent). Als we inzoomen op woontevredenheid per type woning, dan valt op dat Edese inwoners in meergezinswoningen een stuk minder vaak (zeer) tevreden zijn met hun woning. 65 procent van hen is (zeer) tevreden met zijn/haar meergezinswoning ten opzichte van 79 procent in Gelderland en 76 procent in Nederland. Het is niet duidelijk waardoor dat komt. Bewoners van vrijstaande woningen en 2-onder-1-kapwoningen zijn het meest tevreden, dit geldt zowel voor Ede als voor Gelderland en Nederland.

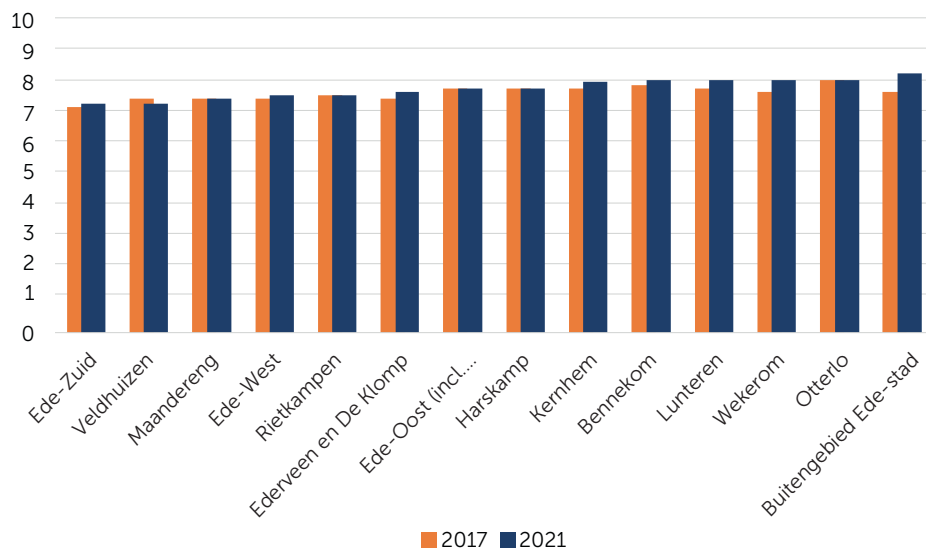
Inwoners is ook gevraagd naar hun tevredenheid (tevreden of zeer tevreden) over hun huidige woonomgeving, oftewel de omgeving en de buurt waarin men woont. Edenaren zijn gemiddeld genomen net iets tevredener met de woonomgeving dan landelijk gemiddeld. 86 procent is (zeer) tevreden ten opzichte van 84 procent van de Nederlanders (Gelderland 86 procent). De tevredenheid met de woonomgeving schommelt iets in de tijd, maar ligt zo rond de 85 procent.

Tevreden met de woonomgeving (%)

Bron: CBS. Dit onderzoek wordt elke drie jaar uitgevoerd.

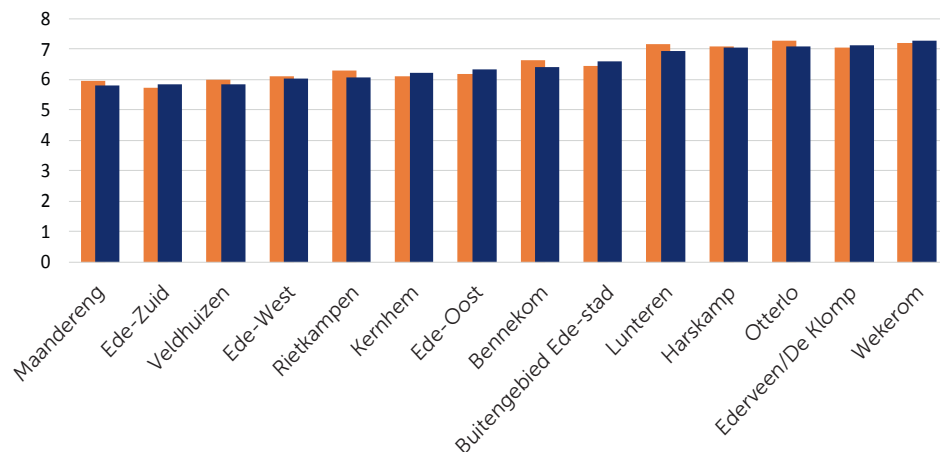
Leefbaarheid van de buurt (rapportcijfer)

Bron: Leefbaarheidsmonitor, gemeente Ede (Ede-Oost inclusief Veluwe Poort)

Sociale cohesie, schaalscore

(elkaar kennen, helpen, fijn met elkaar omgaan, zich thuis voelen in de buurt)

Bron: Leefbaarheidsmonitor, gemeente Ede

2017 2021

2.2. Leefbare dorpen en wijken

2.2.1. Leefbaarheid

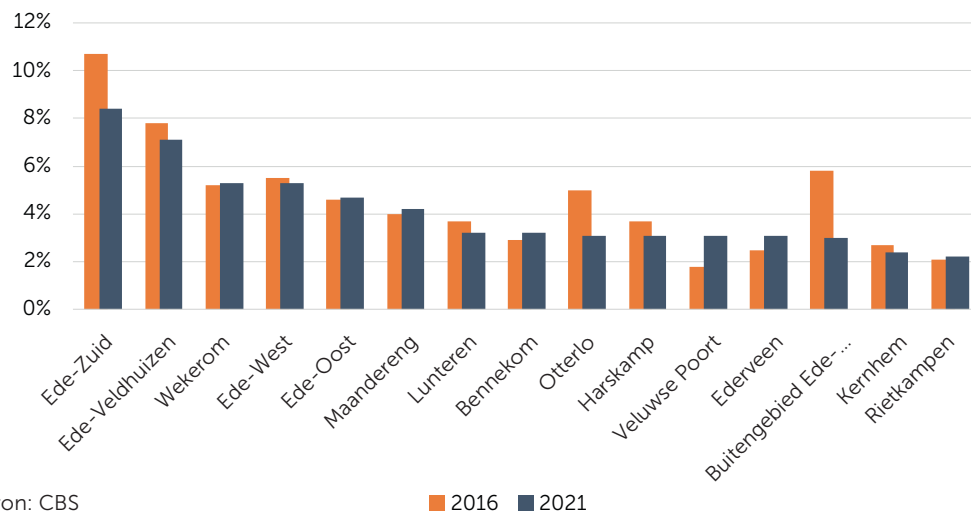
In dit rapport wordt op diverse plaatsen een vergelijking gemaakt tussen de gemeente Ede en Nederland of Gelderland. Ede is echter een gemeente met veel verschillen. Er zijn drukke stedelijke gebieden, wijken met veel (sociale) hoogbouw, wijken met vooral (duurdere) koopwoningen, plattelandsdorpen met een traditioneel karakter, en alles er tussenin. Deze wijken en dorpen verschillen ook qua welvaart, sociale cohesie, voorzieningen en woonomgeving. In de dorpen en in de meeste wijken zijn de mensen tevreden over hun buurt, ze wonen er met plezier, ze hebben voldoende contacten in de buurt en ervaren weinig overlast. Maar dat geldt niet overal in gelijke mate. Er zijn ook wijken en daarbinnen buurten waar een stapeling van problemen het prettig samen leven in de weg staat. Het gaat dan vaak om een mix van individuele kwetsbaarheid en omgevingsfactoren die elkaar in negatieve zin versterken.

De Staat van Ede geeft in deze paragraaf een kort overzicht van de leefbaarheid in de wijken en dorpen van de gemeente. Een uitgebreidere (cijfermatige) schets van onze wijken/buurten en dorpen is te vinden in de Gebiedsprofielen (via: [rapportage Gebiedsprofielen](#) of interactief via [Ede in Cijfers, gebiedsprofielen](#)).

Gevraagd naar een rapportcijfer over hun buurt geven de Edese inwoners gemiddeld een 7,6. Dit varieert van een 7,2 in Ede-Zuid tot een 8,2 in het buitengebied van Ede-stad.

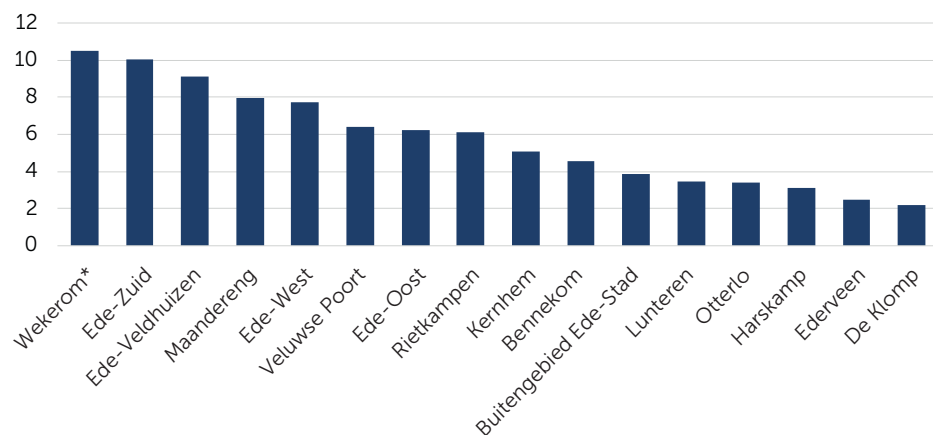
Een sterk punt van Ede als gemeente is de sociale cohesie. Daaronder vallen aspecten als: mensen kennen elkaar, gaan prettig met elkaar om en voelen zich thuis in de buurt. Deze sociale cohesie is vooral een kracht van de kleinere Edese kernen. De scores zijn het hoogst in Wekerom, Ederveen/De Klomp en Otterlo. De sociale cohesie scoort het laagst in Maandereng en Ede-Zuid.

Huishoudens met inkomen onder of rond sociaal minimum (%)

Aantal uitkeringen per 100 inwoners (2020)

(arbeidongeschiktheid, bijstand of werkloosheid)

* Dit wordt voor een groot deel verklaard door het woonzorgpark Hartenberg van 's Heeren Loo dat onder het dorp Wekerom valt. Bron: CBS

2.2.2. Kwetsbaarheid

Kenmerken van kwetsbaarheid van bewoners zijn armoede, gezondheidsproblemen, culturele verschillen, sociaal isolement en vooral een stapeling van deze problemen. In deze paragraaf focussen we op de verschillen tussen de wijken/dorpen. In het volgende hoofdstuk (paragraaf 3.1.4) staat informatie over gemeente Ede als geheel in vergelijking met Nederland.

In de gemeente Ede lag het percentage huishoudens met een laag inkomen (onder of rond het sociaal minimum) in 2021 op 5%. Dat is ongelijk verdeeld over de wijken en dorpen. Het percentage huishoudens met een dergelijk laag inkomen is het hoogst in Ede-Zuid (8%) en Ede-Veldhuizen (7%) en het laagst in de Rietkampen en Kernhem (2%).

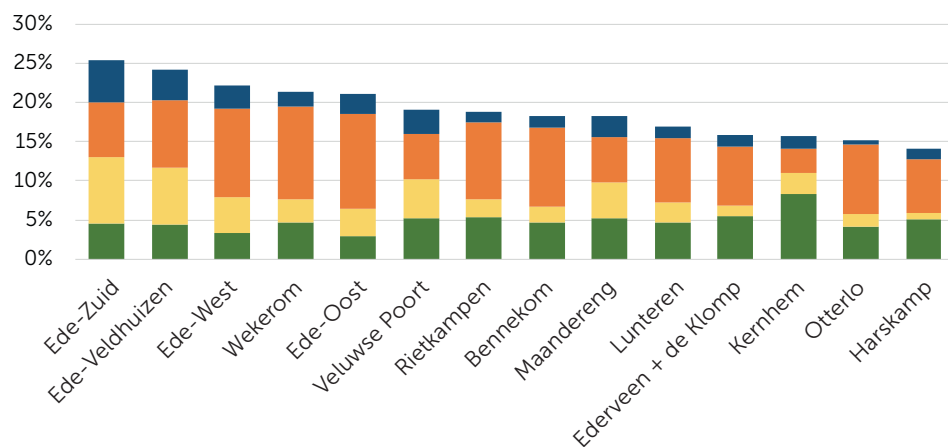
Het aantal uitkeringen voor arbeidsongeschiktheid, bijstand of werkloosheid (WW) is het hoogst in Wekerom, waar 11 op de 100 inwoners een dergelijke uitkering ontvangt. Vermoedelijk wordt dit hoge cijfer voor een groot deel veroorzaakt door de 200 inwoners van het woonzorgpark De Hartenberg ('s Heeren Loo). Dit park valt onder het dorp Wekerom en er wonen mensen met een (verstandelijke) beperking.

In Ede-Zuid heeft 10 op de 100 inwoners een uitkering en in Ede-Veldhuizen 9 op de 100 inwoners. Het aantal uitkeringen ligt verhoudingsgewijs het laagst in Ederveen en De Klomp. Daar ontvangen 2 op de 100 inwoners een uitkering.

In alle wijken en dorpen is het aantal uitkeringen de afgelopen jaren gedaald. Dat komt met name door een daling in het aantal WW-uitkeringen. Het aantal AOW-uitkeringen (niet meegeteld in de figuur) neemt wel ieder jaar toe vanwege de vergrijzing van de bevolking.

Zorg(stapeling) in 2020 (%)

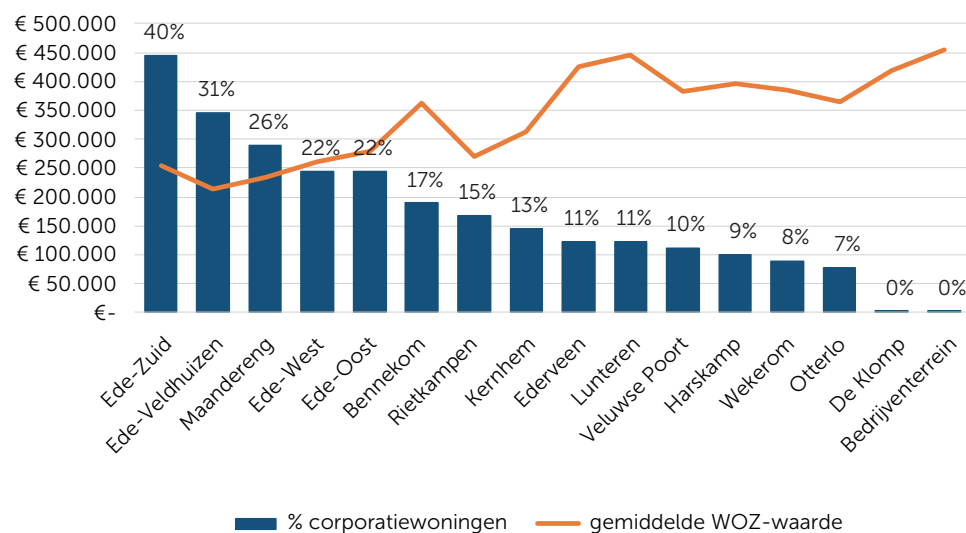
Bron: Sociale Monitor,
gemeente Ede

■ Stapeling van 2 of meer ■ Participatiewet
■ Wmo ■ Jeugdzorg

Ook als we kijken naar de zorg die vanuit de gemeente wordt betaald (WMO, participatiewet en Jeugdzorg) zien we bijna dezelfde kwetsbare gebieden terug. De meeste zorg en zorgstapeling zien we in Ede-Zuid en Ede-Veldhuizen.

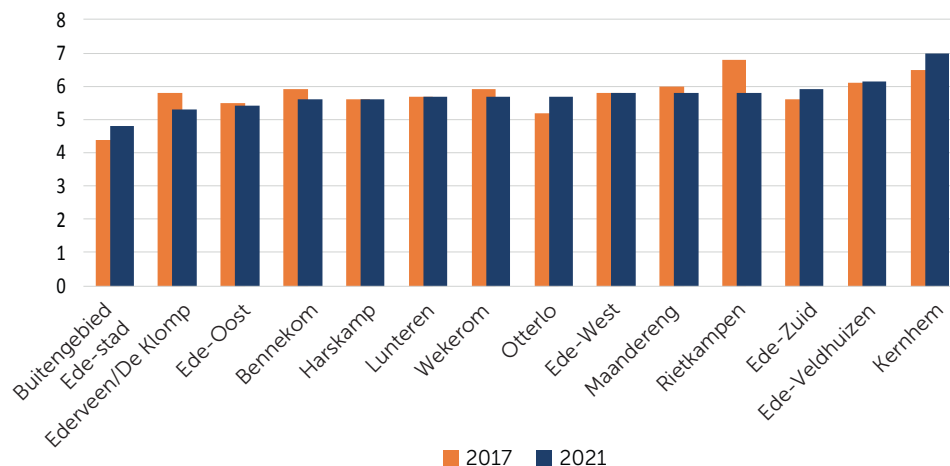
De wijken die qua kwetsbaarheid ongunstig scoren zijn Ede-Zuid en Ede-Veldhuizen. Dit zijn ook de wijken met het hoogste percentage woningen van een woningcorporatie (Woonstede) en de wijken met de laagste WOZ-waarde van de woningen. Van de Edese dorpen scoort Wekerom het hoogst qua lage inkomens, uitkeringen en zorg, maar de WOZ-waarde van de woningen ligt er wel vrij hoog en er zijn weinig corporatiewoningen.

% woningen van woningcorporatie (blauwe staven) en gemiddelde WOZ waarde (oranje lijn)

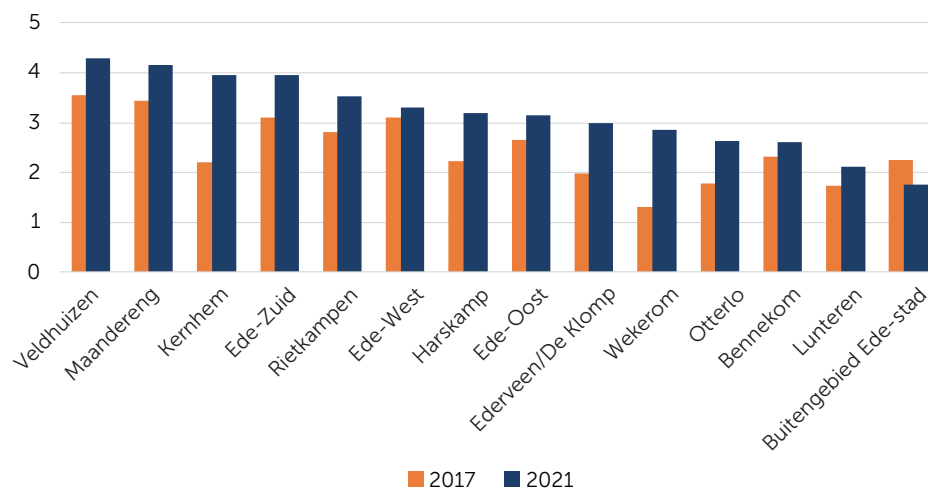

Score fysieke leefomgeving (onderhoud, verlichting, voorzieningen)

Bron: Leefbaarheidsmonitor, gemeente Ede

Score verloedering (hondenpoep, rommel op straat, vernieling, bekladding)

Bron: Leefbaarheidsmonitor, gemeente Ede

2.2.3. Tevredenheid woonomgeving

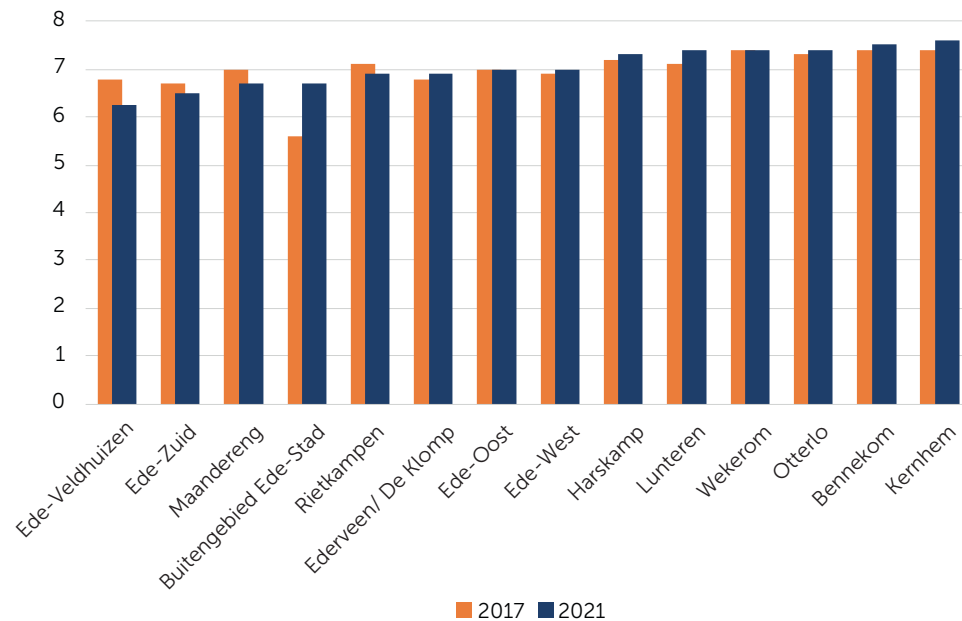
De openbare ruimte is ook bepalend voor de leefbaarheid van een buurt, wijk of dorp. In de enquête van de Leefbaarheidsmonitor kunnen inwoners onder andere hun oordeel geven over het onderhoud van wegen en groen in hun buurt, over de verlichting en over voorzieningen voor kinderen en jongeren. Die aspecten samen genomen geeft een score over de fysieke leefomgeving. Hoe hoger de score hoe meer tevreden de inwoners zijn. De score voor heel gemeente Ede is 6,5. Dat is gelijk aan het gemiddelde van Nederland.

Inwoners van het buitengebied van Ede-Stad scoren het ongunstigst. Dat komt met name door een lage score voor verlichting en voorzieningen. Inwoners van Ederveen/De Klomp zijn het minst tevreden over het onderhoud en ook de verlichting. In Ede-Oost worden met name de voorzieningen voor kinderen en jongeren ongunstig beoordeeld.

De inwoners van Kernhem scoren op alles bovengemiddeld. Ede-Veldhuizen geeft vooral een gunstige score voor de speelplekken voor kinderen.

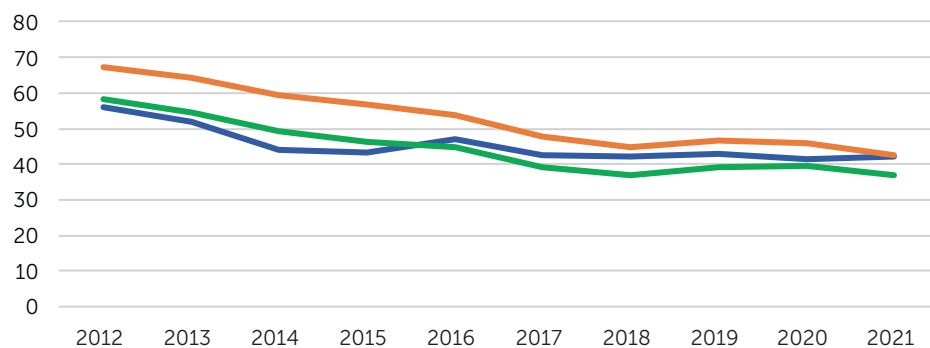
Een ander aspect van de woonomgeving is verloedering. Hieronder is gerekend de beoordeling over hondenpoep, rommel op straat, vernieling en bekladding. Hoe hoger de score, hoe meer verloedering. Opvallend hier is de hoge score voor Kernhem. Zij scoren relatief hoog op hondenpoep en vernieling. In Veldhuizen scoort rommel het hoogst en in Maandereng de hondenpoep.

Rapportcijfer veiligheid buurt

Bron: Leefbaarheidsmonitor, gemeente Ede

Geregistreeerde criminaliteit, totaal per 1.000 inwoners

Bron: Data.politie.nl

2.3. Een veilige basis

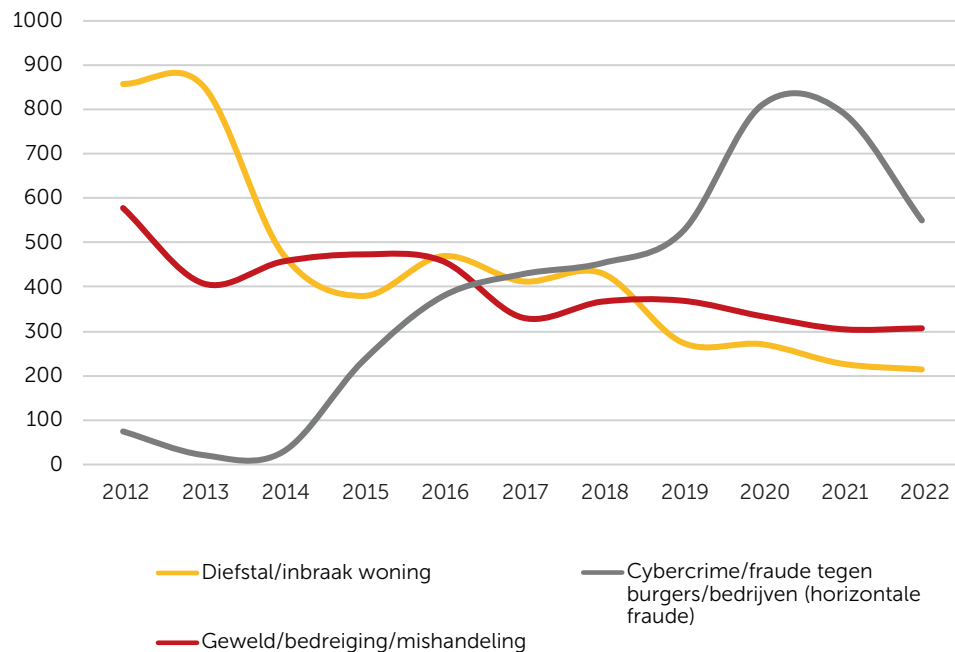
2.3.1. Ervaren veiligheid

Inwoners van gemeente Ede geven als rapportcijfer voor de veiligheid in hun buurt gemiddeld een 7,0. Dat cijfer varieert van een 6,2 in de wijk Ede-Veldhuizen tot een 7,6 in Kernhem. In vergelijking met 2017 is dat rapportcijfer voor Ede gelijk gebleven, maar als we kijken naar de wijken en dorpen, dan valt op dat het rapportcijfer voor veiligheid in de laag scorende wijken wat achteruit is gegaan, terwijl het in de goed scorende nog beter is geworden. Het verschil tussen de wijken/dorpen is dus groter geworden. (Bron Leefbaarheidsmonitor, gemeente Ede). Gemeente Ede als geheel scoort iets gunstiger dan het gemiddelde voor gemeenten met meer dan 70.000 inwoners (Bron Veiligheidsmonitor CBS).

2.3.2. Geregistreeerde misdrijven

Uit de registratie van de politie blijkt dat het aantal geregistreeerde misdrijven al jaren daalt, alhoewel die daling de laatste jaren voor Ede stagneert. Het aantal geregistreeerde misdrijven per 1.000 inwoners lag in Ede jarenlang duidelijk onder het Nederlands gemiddelde, maar we zien dat het in 2021 vrijwel gelijk is aan het landelijk gemiddelde.

Trend geregistreerde misdrijven, gemeente Ede, selectie

Bron: Data.politie.nl

Op het gebied van veiligheid spelen twee trends. De eerste trend is dat er op de meer zichtbare traditionele criminaliteit (zoals woninginbraken, geweldsdelicten en vernieling) de laatste jaren in Nederland en ook in Ede (en nationaal) een daling zichtbaar is. De tweede trend is dat de minder zichtbare ondermijnende georganiseerde criminaliteit toeneemt. Als het gaat om criminaliteit tegen burgers dan zien we een forse toename van cybercrime en -fraude zoals phishing, internetoplichting, pinpasfraude, helpdeskfraude of identiteitsfraude.

In Ede was in 2021 een piek in de cybercrime/-fraude met bijna 800 gevallen. In 2022 is dat met 550 gevallen weer wat lager. Deze nieuwe vormen van criminaliteit liggen de laatste jaren duidelijk hoger dan de klassieke vormen zoals woninginbraken en/of diefstal uit woningen. Deze toename van cybercrime zien we in ook nationaal en internationaal.

Online criminaliteit is een grote uitdaging voor onze samenleving. Het is ongreepbaar, veranderlijk en eenvoudiger te plegen dan de traditionele criminaliteit. Daders voelen zich anoniem in de online omgeving. Dit wordt versterkt doordat de slachtoffers onzichtbaar zijn. Het omvangrijke digitale netwerk maakt het mogelijk om vanaf één locatie in korte tijd een groot aantal slachtoffers te bereiken met veel impact.

Het vraagstuk is veelzijdig en de strafrechtketen is onvoldoende toegerust om alle daders op te sporen, te vervolgen en te straffen. Gemeente Ede zet zich in om de bewustwording bij inwoners, ondernemers en organisaties te vergroten. De aandacht gaat daarin onder meer uit naar jongeren, ouderen en het midden- en kleinbedrijf omdat zij kwetsbaarder zijn voor gedigitaliseerde criminaliteit.

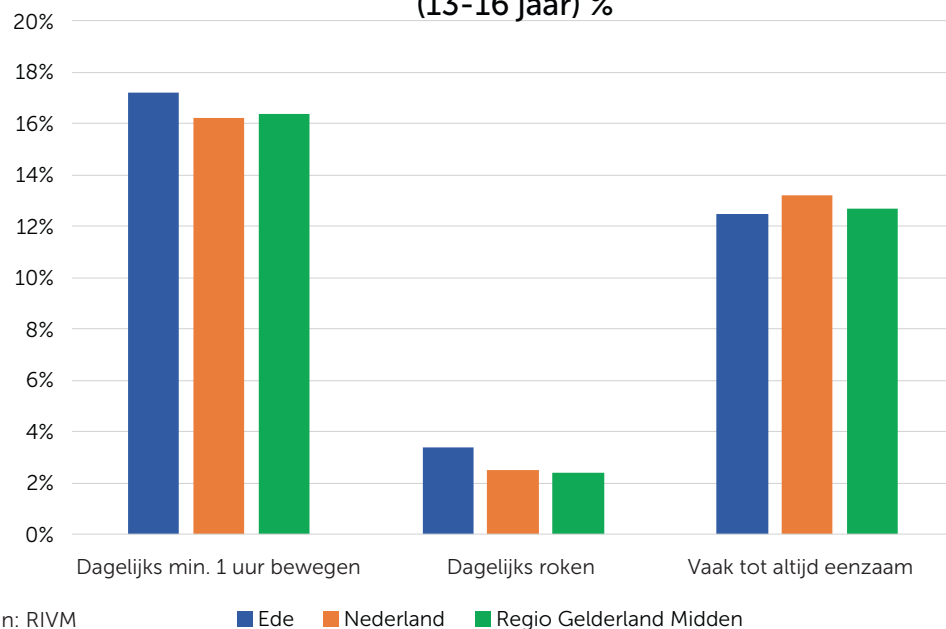

3. Samen leven

Gezondheid en vitaliteit, mee kunnen doen, geaccepteerd worden en bestaanszekerheid, dat zijn allemaal aspecten die de kwaliteit van het samen leven in Ede bepalen. In dit hoofdstuk staat ook informatie over de Edese werkgelegenheid en over vrije tijd, cultuur en Ede-Centrum.

Leefstijl jongeren
(13-16 jaar) %

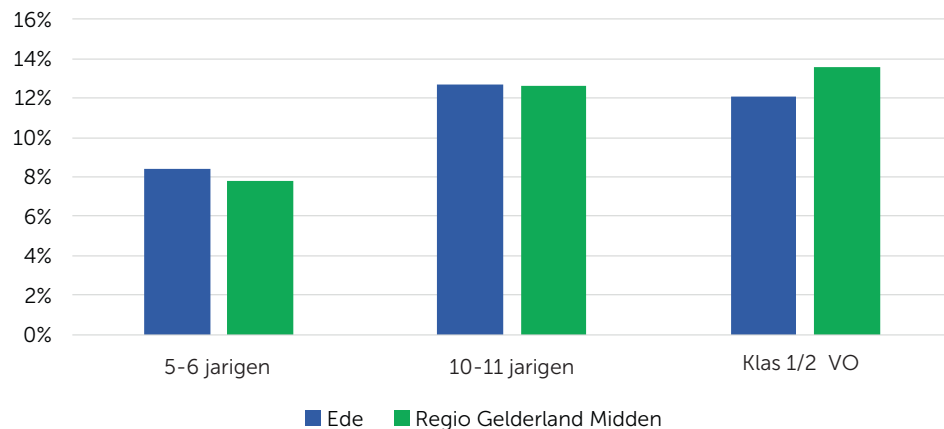
3.1. Gezond en vitaal

Ede zet in op een gezonde leefstijl en voeding en op een gezonde en kansrijke omgeving voor de jeugd. Ook landelijk zien we deze beweging. Het Integraal Zorgakkoord (IZA) is een overeenkomst tussen organisaties uit onder meer de curatieve en langdurige zorg, overheid en verzekeraars om de kwaliteit, toegankelijkheid en betaalbaarheid te borgen. Daarnaast komt er vanuit de Rijksoverheid extra aandacht voor mentale gezondheid, mantelzorg, sociale basis en ontmoeting. We kijken dus met een brede blik naar gezondheid (positieve gezondheid) en zetten in op alle aspecten van het leven die maken dat iemand zich gezond voelt. Tevens is er een wet in de maak waardoor gemeenten de bevoegdheid krijgen om een vestiging van een nieuw fastfoodrestaurant, snackbar of andere aanbieder van ongezond voedsel in een wijk of bij een school te verbieden. Gemeente Ede maakt zich hier al enkele jaren hard voor.

3.1.1. Gezondheid en leefstijl

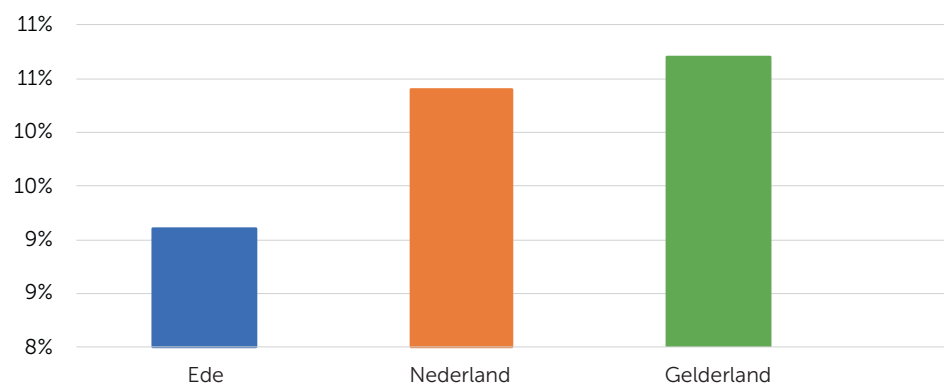
Betrouwbare cijfers over gezondheid en leefstijl halen we uit de gezondheidsmonitor, die elke vier jaar door de GGD in samenwerking met het RIVM en het CBS wordt uitgevoerd voor verschillende leeftijdsgroepen. Afgelopen jaar is de Gezondheidsmonitor Jeugd uitgevoerd. Cijfers uit dit onderzoek hebben betrekking op tweede en vierde klassers van het reguliere voortgezet onderwijs. Uit de gezondheidsmonitor blijkt dat 84 procent van de Edese jongeren hun eigen gezondheid met (zeer) goed beoordelen. Dit is vergelijkbaar met Gelderland (82 procent) en Nederland (83 procent). De meeste jongeren halen de beweegrichtlijn (minstens elke dag een uur matige intensieve inspanning en minstens driemaal per week spier- en botversterkende activiteiten) niet. Dit is in Ede niet anders. 17 procent van de jongeren in Ede sport of beweegt dagelijks minstens een uur, wel boven het landelijke gemiddelde. In Ede rookt 3,4 procent van de jongeren (van 13-16) jaar dagelijks en heeft 25 procent de afgelopen vier weken alcohol gedronken.

Aandeel kinderen met overgewicht %

Bron: GGD Gelderland Midden. Voor Gelderland en Nederland zijn i.v.m. verschillende werkwijze en registratie geen vergelijkbare cijfers beschikbaar

Aandeel jongeren met jeugdhulp (%)

Bron: CBS. CBS heeft veranderingen doorgevoerd in de verzameling en verwerking van de data over de jeugdzorg die leiden tot een trendbreuk. Hierdoor zijn de uitkomsten over jeugdhulp in 2021 niet goed te vergelijken met voorgaande jaren.

Voor meer informatie over jeugdhulp verwijzen we naar de Sociale Monitor 2022 en Ede in Cijfers.

Metingen uitgevoerd door de GGD laten zien dat het aandeel kinderen met overgewicht in Ede voor vijf en zes jarigen licht hoger is dan regionaal gemiddeld en dat kinderen in de eerste of tweede klas van het voortgezet onderwijs iets minder vaak overgewicht hebben dan regio Gelderland Midden gemiddeld.

Bij het onderzoek Inwoners aan het Woord is gevraagd hoe inwoners van Ede hun eigen gezondheid ervaren. Gemiddeld beoordelen zij hun gezondheid met een 7,6. De beoordeling van de eigen gezondheid is de laatste jaren stabiel. 56% waardeert hun gezondheid met een 8 of hoger, 8% geeft een onvoldoende. De gemiddelde beoordeling daalt naarmate de leeftijd toeneemt. Zo geven 15- tot 25-jarigen hun eigen een gezondheid gemiddeld een 8,0 en 75-plussers gemiddeld een 7,1.

In 2022 sportte 60% van de inwoners van Ede. In de loop van de jaren is een lichte toename te ontdekken van het aandeel Edenaars dat een sport beoefent. Er bestaat in Ede een groot verschil in sportdeelname tussen respondenten met een hoger inkomen in vergelijking met respondenten met een lager inkomen. Binnen hogere inkomensgroepen zegt 75% aan sport te doen; binnen lagere inkomensgroepen is dit 47%.

Voor andere gezondheids- en leefstijlcijfers voor volwassen wordt verwezen naar Inwoners aan het woord en de GGD gezondheidsmonitor. De cijfers zijn het best te vinden via de [Atlas Volksgezondheidsinfo](#).

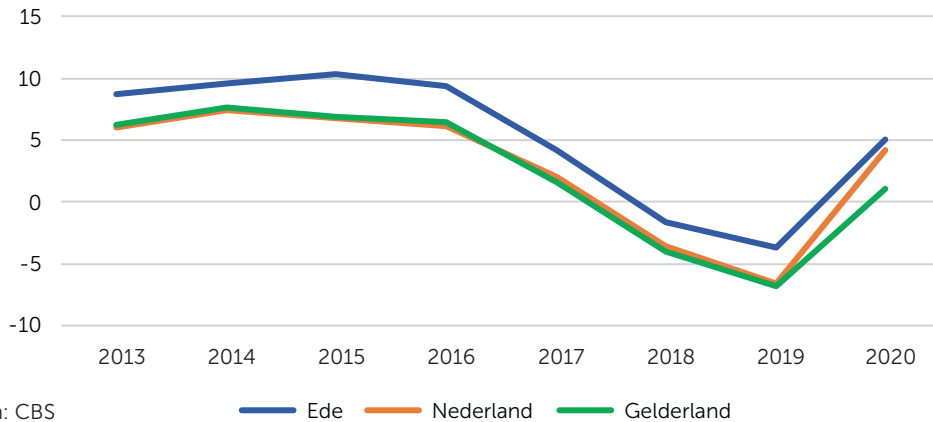
3.1.2. Voeding

Ook op het gebied van gezonde en duurzame voeding zijn ontwikkelingen zichtbaar. Zo is het aantal stadslandbouwinitiatieven in Ede toegenomen van 33 in 2016 naar 57 in 2019, evenals het aantal basisscholen met het vignet gezonde school met themacertificaat "voeding" (van 1 in 2016 naar 9 in 2022) en het aantal scholen met een schooltuin (van 19 in 2016 naar 25 in 2022). Inwoners gooien minder vaak eten weg (49 procent in 2016; 44 procent in 2022) en er worden vaker streekproducten aangeschaft.

3.1.3. Jeugdhulp

Ruim 3.100 jongeren in Ede maakten in 2021 gebruik van jeugdhulp. Dit komt neer op ruim negen procent van alle jongeren. Vergeleken met Gelderland en Nederland ontvangen relatief minder jongeren jeugdhulp.

Wijziging totaal aantal uitkeringsontvangers, tot aan AOW (%) t.o.v. 2012

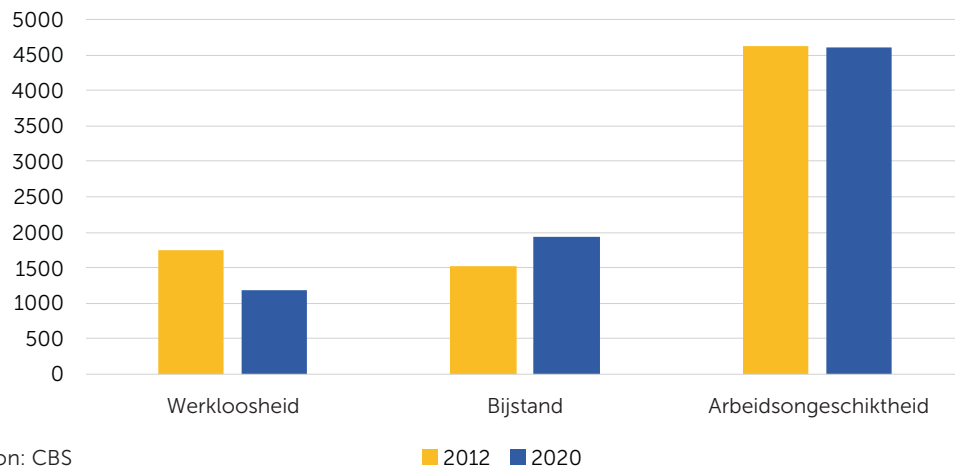

3.1.4. Meedoen

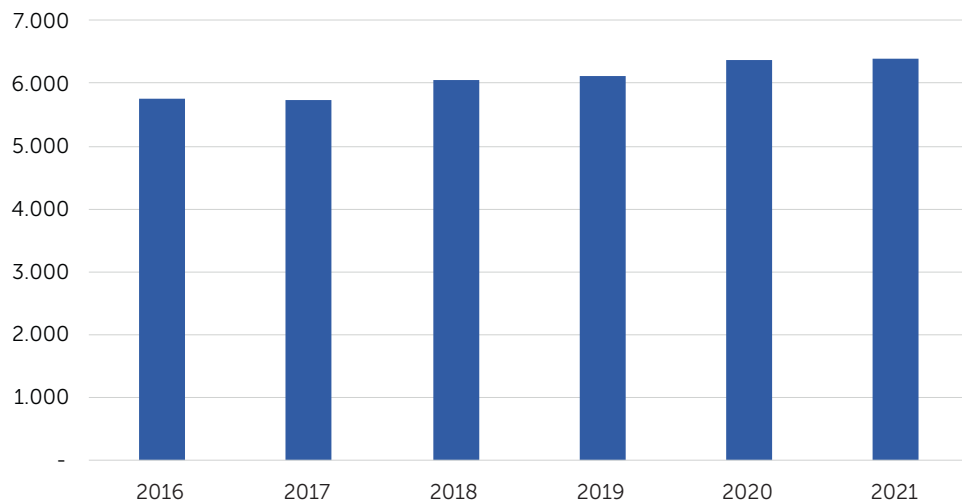
Bij meedoen in de maatschappij, ofwel participatie, gaat het over indicatoren op het gebied van uitkeringen, betrokkenheid en sociale contacten. Een algemene indicator van participatie is het aantal mensen dat gebruik maakt van een uitkering (exclusief AOW- en coronagerelateerde uitkeringen). Het is voor het eerst sinds 2016 dat het aantal mensen met een uitkering is toegenomen. De toename in Ede is groter dan in Gelderland en Nederland. Eind 2020 ontvingen 8.330 inwoners jonger dan de AOW leeftijd een uitkering.

Een nadere blik op de verschillende soorten uitkeringen in Ede laat zien dat het aantal werkloosheidsuitkeringen tussen 2012 en 2020 fors gedaald is (met 32 procent). Dit is te verklaren door het economische herstel dat in de afgelopen jaren heeft plaatsgevonden. Door de coronacrisis is in 2020 is het aantal mensen met een werkloosheidsuitkering echter wel licht gestegen. Vergeleken met 2012 ontvingen er eind 2020 400 meer inwoners een bijstandsuitkering. Het aantal arbeidsongeschiktheidsuitkeringen in Ede is met zo'n 4.600 vrij stabiel in de tijd.

Uitkeringen per soort in Ede

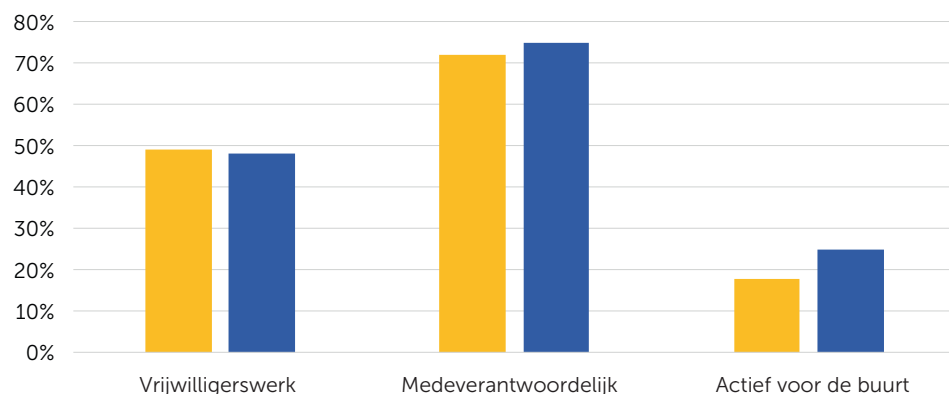
Aantal cliënten met Wmo maatwerkarrangement in Ede

Een andere indicator van meedoen is ondersteuning die wordt aangeboden in het kader van de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo). Wanneer we kijken naar het aantal inwoners met een maatwerkarrangement vanuit de Wmo, dan zien we dat het aantal cliënten in Ede tussen 2016 en 2021 met 11,2 procent is toegenomen. Het aantal inwoners is in die tijd toegenomen met 5,4 procent. De relatieve groei van het gebruik van maatwerkvoorzieningen is daarom 5,5 procent.

Er zijn diverse gegevens beschikbaar over participatie in de gemeente, waaronder indicatoren over betrokkenheid bij de directe omgeving. In de eerste plaats geven cijfers over mantelzorg inzicht in inwoners die zorgen voor een naaste. Het aandeel mantelzorgers is de afgelopen jaren in Ede stabiel gebleven op 14,6 procent. Dit aandeel is in 2020 iets hoger vergeleken met het gebied GGD Gelderland Midden (14,5 procent) en Nederland (13,5 procent) (CBS). De gemeente heeft ook andere data verzameld over participatie, onder andere op het gebied van vrijwilligerswerk, het medeverantwoordelijk voelen voor leefbaarheid van de buurt en het actief inzetten om de buurt te verbeteren. Uit deze gegevens blijkt dat het aandeel vrijwilligers in Ede ruwweg hetzelfde is gebleven (48 procent in 2021, 49 procent in 2013). Het aandeel inwoners dat zich medeverantwoordelijk voelt voor de leefbaarheid van de buurt is toegenomen; van 72 procent naar 75 procent. Ook het aandeel inwoners dat zich actief inzet voor de buurt nam toe; van 18 procent naar 25 procent.

Indicatoren van betrokkenheid in Ede (%)

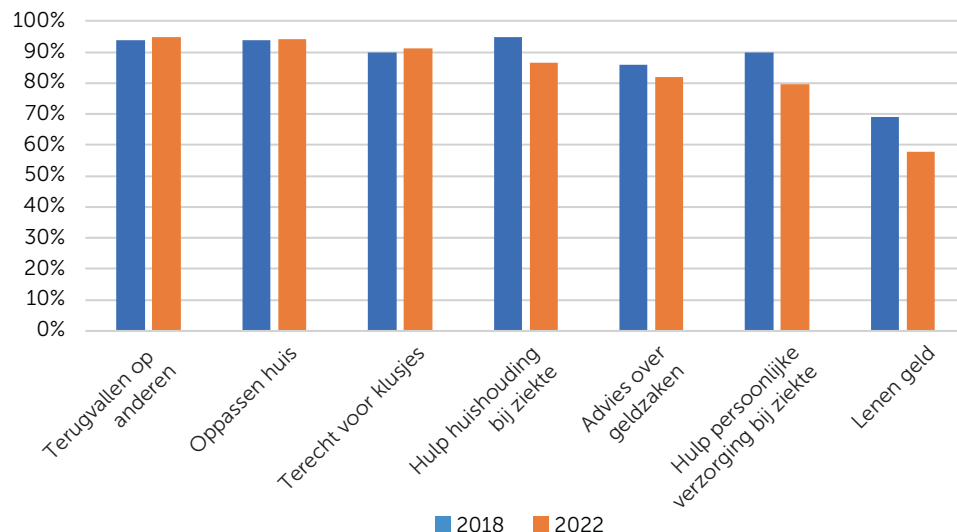

Bron: Leefbaarheidsmonitor.

■ 2013 ■ 2021

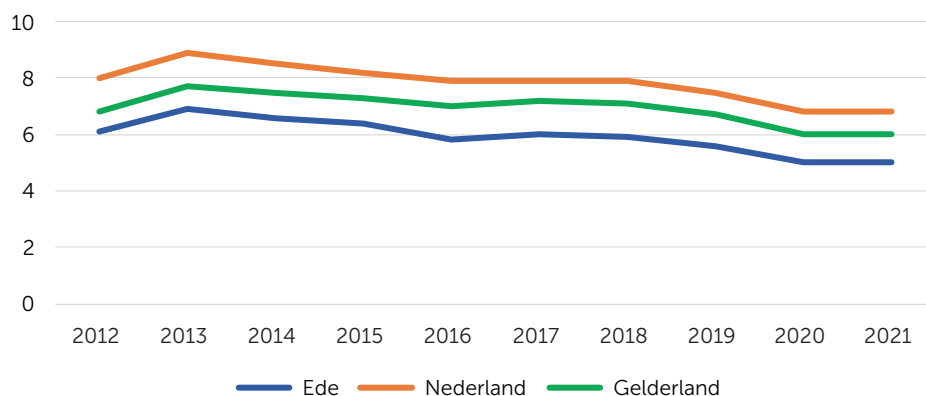

Indicatoren sociale contacten in Ede (%)

Bron: Inwoners aan het woord.

Huishoudens met een laag inkomen (%)

Bron: CBS. Huishoudens behoren volgens het CBS tot de categorie laag inkomen indien 'het gestandaardiseerd besteedbaar huishoudensinkomen exclusief huurtoeslag lager is dan de lage-inkomensgrens.' De lage-inkomensgrens is volgens het CBS een vast koopkrachtbedrag dat jaarlijks wordt 'gecorrigeerd voor de prijsontwikkeling'.

Participatie uit zich ook in zelfredzaamheid, eenzaamheid en sociale contacten. In 2020 gaf 91 procent van de respondenten van Inwoners aan het woord aan zichzelf te kunnen redden. 4 procent van de inwoners gaf in hetzelfde onderzoek aan zich (zeer) ernstig eenzaam te voelen. De indicatoren van sociale contacten laten zien dat, in het algemeen, inwoners van Ede kunnen terugvallen op anderen en anderen om hulp durven te vragen. Maar liefst 95 procent van de ondervraagden gaf in 2022 aan terug te kunnen vallen op mensen in de buurt of familie en vrienden (ten opzichte van 94 procent in 2018).

3.1.5. Financiële stress

Niet alleen een fysieke gezondheid en (kunnen) meedoen dragen bij aan een gezond en vitaal leven. Ook armoede en schulden hebben impact op de gezondheid en welzijn van mensen. Financiële stress is hierbij een belangrijke factor. In het algemeen ervaren huishoudens met lage inkomens en/of schulden meer problematiek op het gebied van bijvoorbeeld financiën en gezondheid. In Ede had in oktober 2021 5,7 procent van de huishoudens problematische schulden, tegenover 7,6 procent in Nederland. Deze percentages zijn tussen 2015 en 2021 licht gedaald.

In 2021 had 5 procent van de huishoudens een laag inkomen, dit is lager dan landelijk en provinciaal gemiddeld. Tussen 2013 en 2020 is het aandeel huishoudens met een laag inkomen licht gedaald. In 2021 heeft het zich gestabiliseerd. Deze trend is ook waarneembaar in Nederland en Gelderland.

Voor 2022 heeft het CBS nog geen cijfers, maar de hoge energieprijzen en hoge inflatie hebben waarschijnlijk voor extra financiële stress gezorgd.

Onder éénpersoonshuishoudens is het percentage huishoudens met een laag inkomen het hoogst (9,8 procent) gevolgd door de eenoudergezinnen (9,5 procent). In Ede wonen 1.000 minderjarige kinderen in een huishouden met een laag inkomen. 13 procent van de huishoudens met een huurwoning in Ede had in 2021 een laag inkomen. Voor huishoudens met een eigen woning bedraagt dit 0,8 procent.

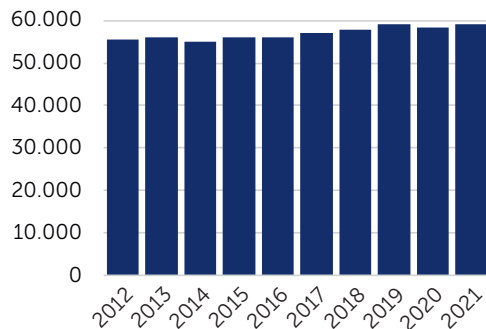
Twee procent van de huishoudens in Ede heeft vier of meer opeenvolgende jaren een laag inkomen (Nederland 3,1%, Gelderland 2,7%).

Het aandeel huishoudens met een laag inkomen verschilt tussen wijken en dorpen (zie paragraaf 2.2.2).

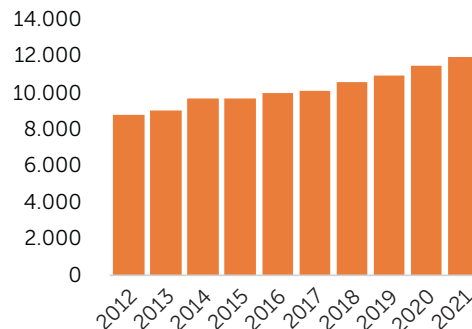

Aantal banen in Ede

Aantal vestigingen in Ede

Bron: Provinciale Werkgelegenheidsenquête Gelderland

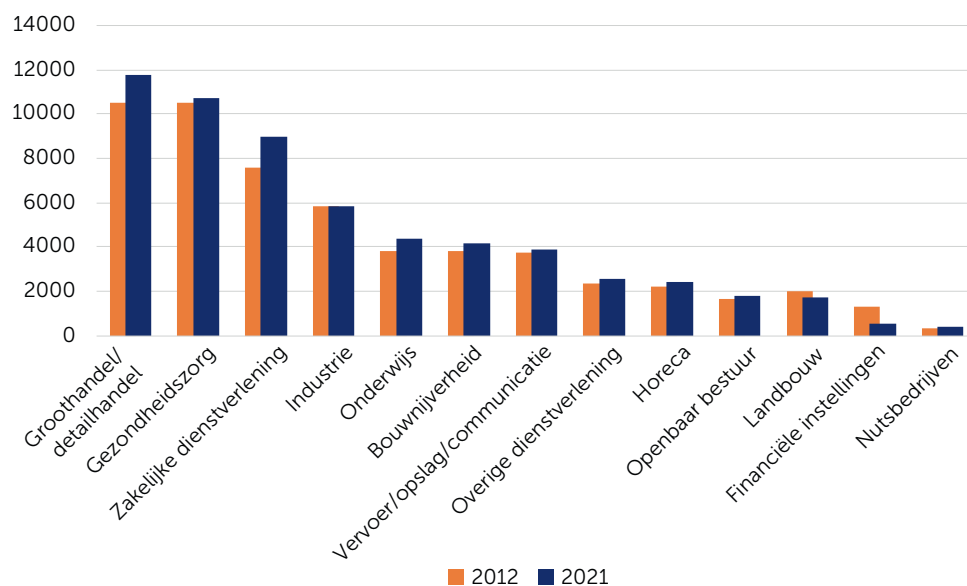
3.2. Werk maken van Ede

In de laatste 10 jaar is het aantal banen in Ede toegenomen van ruim 55.500 naar ruim 59.000. Dat is een toename van 6%. Het aantal vestigingen (bedrijven/werkgevers) nam in die periode toe van 8.800 naar 12.000. Dat is een toename van 36%. Dit is met name het gevolg van een forse toename van het aantal zzp'ers (zelfstandigen zonder personeel).

De bedrijfstakken die binnen gemeente Ede voor de meeste banen zorgen zijn: handel (groothandel/ detailhandel, 11.700 banen), gezondheidszorg (10.700 banen) en zakelijke dienstverlening (9.000 banen).

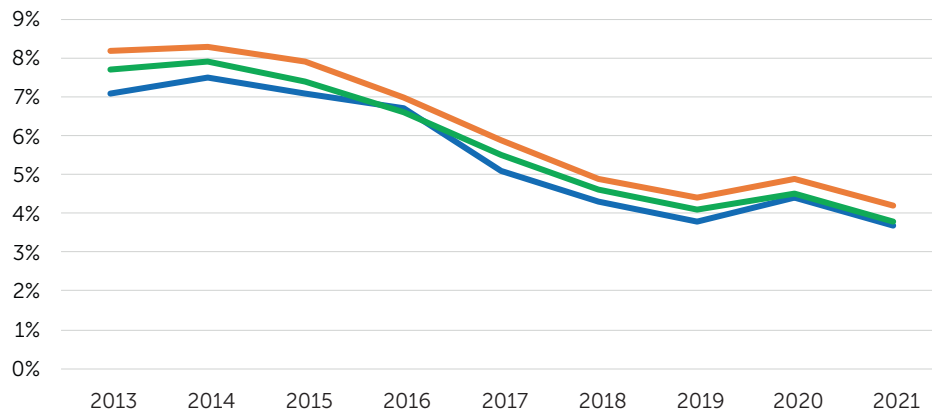
De grootste groei zat de laatste 10 jaar in de handel en zakelijke dienstverlening. Daling zat in financiële dienstverlening en landbouw.

Aantal banen naar bedrijfstak, gemeente Ede

Bron: Provinciale Werkgelegenheidsenquête Gelderland

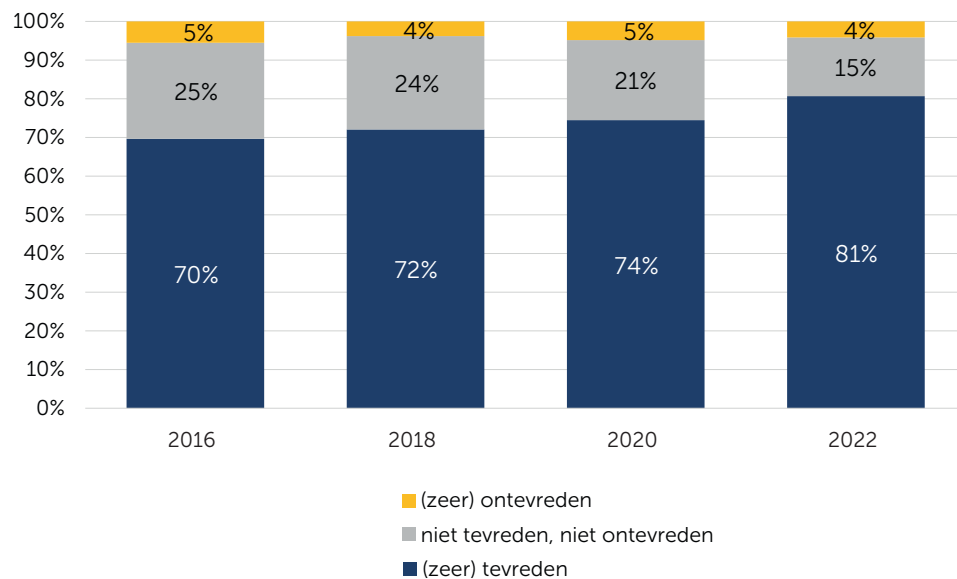
Werkloosheid in %, trend

Bron: CBS

— Ede   — Nederland   — Gelderland

Tevredenheid over het aanbod vrijetijdsbesteding in Ede

Bron: Inwoners aan het woord, 2022

De werkloosheid in Ede fluctueert mee met de landelijke economische ontwikkeling maar de werkloosheid ligt over alle jaren in Ede lager dan gemiddeld in Nederland. In Ede lag de werkloosheid in 2021 op 3,7% van de beroepsbevolking. In Nederland was het 4,2%.

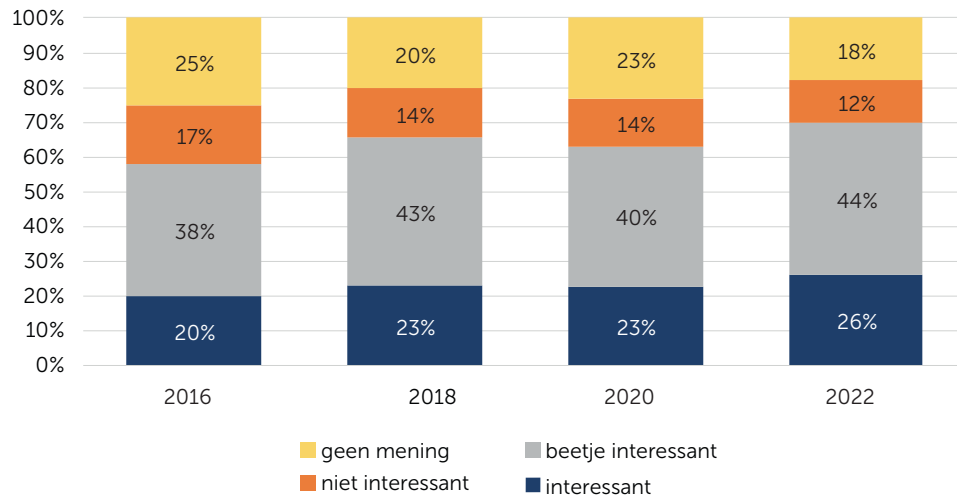
3.3. Ede beleeft

De coronaperiode (voorjaar 2020 tot voorjaar 2022) heeft forse invloed gehad op de vrijetijdssector. Tijdens de lockdownperiodes was er sprake van sluiting of beperkte opening van winkels, horeca, binnensport en cultuur. Er waren ook maar beperkte mogelijkheden voor evenementen en het verenigingsleven. De buitenrecreatie had in deze periode juist extra aantrekkingskracht. De wandel- en fietsmogelijkheden in de gemeente Ede werden volop benut. Het Rijk en de gemeente hebben via ondersteuningsmaatregelen, geprobeerd om de gevolgen voor betrokken ondernemers, verenigingen of stichtingen te beperken en het herstel na deze periode te stimuleren.

3.3.1. Vrijetijdsbesteding en cultuur

Een grote meerderheid van de inwoners van gemeente Ede (81%) is tevreden over het aanbod aan vrijetijdsbesteding in hun gemeente, op het gebied van recreatie, sport, cultuur, horeca, evenementen, cursussen en dergelijke. 4% is ontevreden en 15% zit er tussenin. Het percentage dat tevreden is, is de laatste jaren toegenomen van 70% in 2016 naar 81% in 2022. Met name de toename tussen (najaar) 2020 en (najaar) 2022 is groot. Een mogelijke verklaring is dat mensen de vrijetijdsbesteding en activiteiten weer meer waarderen door en na de coronaperiode.

Oordeel over het culturele aanbod in Ede

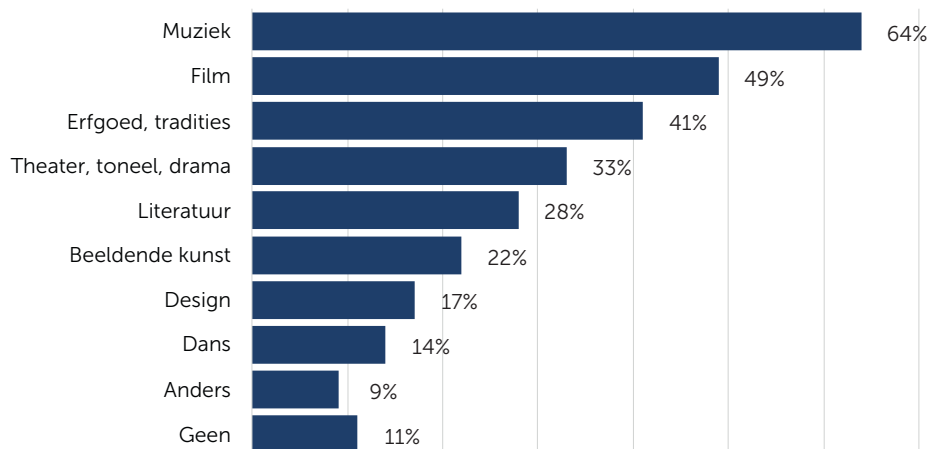

Bron: Inwoners aan het woord, 2022

Specifiek gevraagd naar het culturele aanbod (musea, voorstellingen, concerten, culturele instellingen, evenementen) is het oordeel iets genuanceerder. In 2022 noemt een kwart (26%) het culturele aanbod interessant en 44% noemt het een beetje interessant. De overige 30% vindt het aanbod niet interessant of heeft geen mening. Daarmee is de waardering gestegen ten opzichte van 2016.

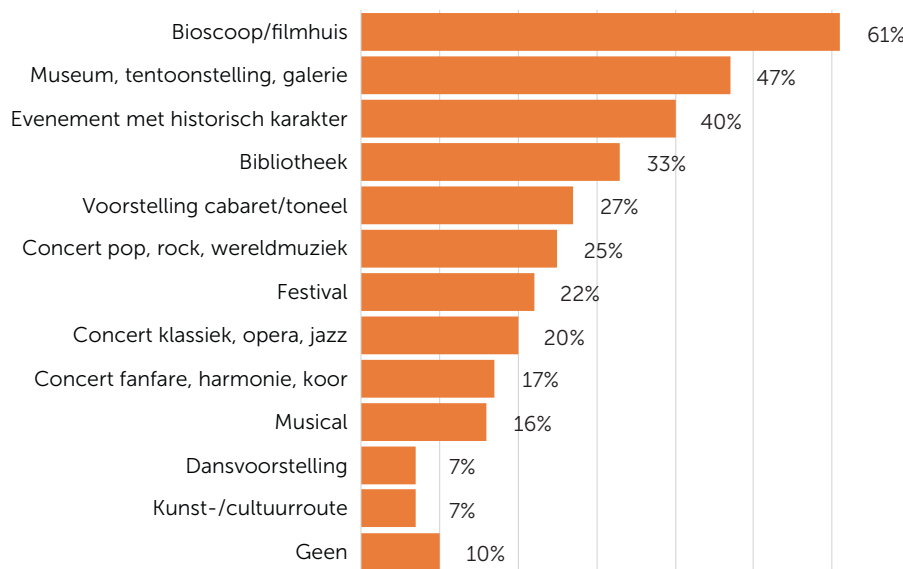
In 2020 heeft het PON, in opdracht van de gemeente Ede, onderzoek gedaan naar behoefte en participatie aan kunst en cultuur. Daaruit bleek dat de Edenaren wat betreft cultuur vooral interesse hebben in muziek, film en erfgoed.

Cultuur-interesse naar thema

Bron: Behoefte en participatie aan kunst & cultuur in Ede, het PON, 2020

Bezoek aan culturele activiteit in voorafgaande jaar

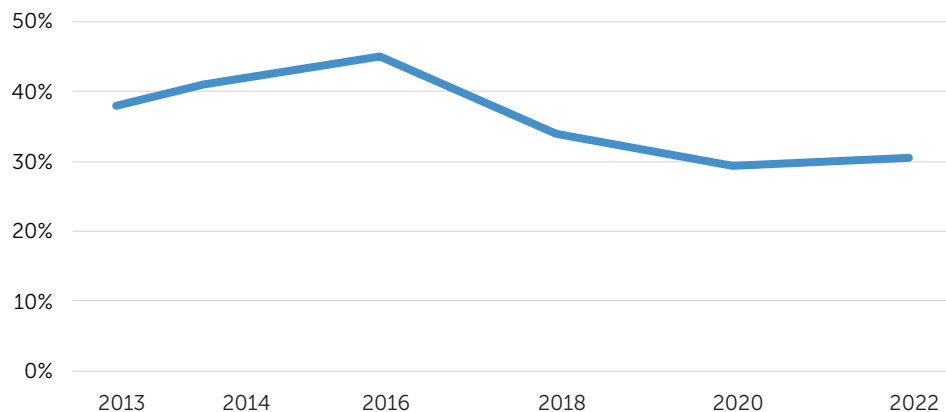

Bij het zelf bezoeken van een culturele activiteit staat de bioscoop/filmhuis bovenaan. Gevolgd door museum/tentoonstelling/galerie en het bezoeken van een evenement met historisch karakter, zoals Open Monumentendag, Airborne, Vlegeldag.

De meeste van deze bezoeken waren in de gemeente Ede zelf. Maar er worden ook activiteiten elders bezocht. Zo wordt ook Wageningen bezocht voor voorstellingen van toneel, cabaret, dans en festivals en concerten. Men noemt ook Arnhem voor concerten, festivals, voorstellingen en tentoonstellingen/musea. Als derde stad is ook Utrecht nog regelmatig genoemd, veelal voor musical, concerten of festival.

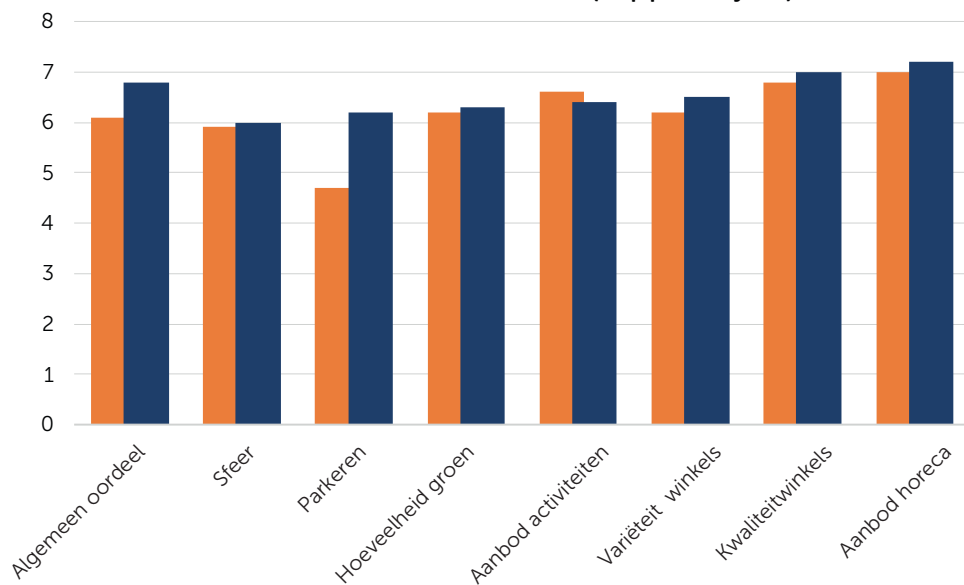
Bron: Behoefte en participatie aan kunst & cultuur in Ede, het PON, 2020

Inwoners die minstens 1x per week Ede Centrum bezoeken (%)

Bron: Inwoners aan het woord

Oordeel over Ede Centrum (rapportcijfer)

Bron: Inwoners aan het woord

■ 2016 ■ 2022

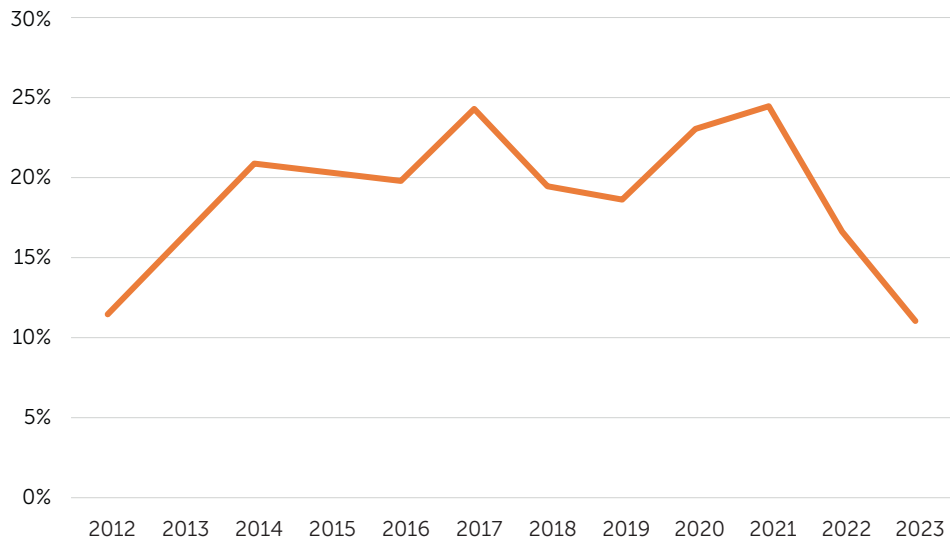
3.3.2. Ede Centrum

Gemeente Ede zet sinds 2016 actief in op een levendig centrum. Een centrum waar Edenaren weer trots op mogen zijn en graag naartoe komen. Om dit te bereiken is een aanpak gekozen met ruimtelijke, functionele en programmatische onderdelen. Zo geeft het Beeldkwaliteitsplan Ede Centrum het kader voor de verbetering van de verblijfskwaliteit en vergroening van de openbare ruimte en de ruimtelijke samenhang in het centrum. Er wordt uitgegaan van drie kernwaarden: dorps, Veluws en Food. Met behulp van het gevelverbeteringsfonds zijn inmiddels al 10 gevels in de winkelstraten opgeknapt. Alle straten en pleinen zijn of worden heringericht. Er zijn sinds 2016 al bijna 100 bomen geplant in het kader van het vergroenen van het centrum. Er wordt ingezet op een jaar rond aantrekkelijk evenementenprogramma en diversiteit van functies. Daarnaast is er een groeiende vraag naar woningen en zo transformeren in Ede Centrum vele locaties naar woningbouw, bijvoorbeeld boven winkels.

Een graadmeter van de aantrekkelijkheid en vitaliteit van de binnenstad is het aantal inwoners dat minstens eenmaal per week Ede centrum bezoekt. Over de tijd zien we een stijging en een daling. Het hoogste aantal wekelijkse bezoekers was in 2016. Toen ging 45% minstens 1 keer per week naar het Centrum. Daarna is dat gedaald tot 29% in het coronajaar 2020. In 2022 is het percentage niet verder gedaald, maar ook nauwelijks gestegen (31%).

Inwoners van Ede geven als algemeen oordeel over het Centrum van Ede een rapportcijfers 6,8. Dit is duidelijk hoger dan in 2016, want toen gaf men nog een 6,1 als algemeen oordeel. Het minst positief is men over de sfeer in het centrum (cijfer 6,0). Het meest positief is men over het aanbod van de horeca (cijfer 7,2) en de kwaliteit van de winkels (cijfer 7,0). In vergelijking met 2016 zien we vrijwel op alle onderdelen een (kleine) verbetering. Alleen het aanbod aan activiteiten werd in 2016 hoger beoordeeld.

% leegstand vloeroppervlak winkels Ede Centrum

Bron: Locatus (N.B. Deze cijfers kunnen op verschillende manieren berekend worden (in- of exclusief magazijnruimtes etc). Daardoor zouden elders iets afwijkende cijfers kunnen staan. Maar de trend is gelijk).

Een van de aandachtspunten bij het creëren van een levendige binnenstad is het tegengaan van leegstand van winkels. Immers door het verschuivend koopgedrag naar online, krimpt de vraag naar winkelpanden. Het beleid is om de winkelfunctie sterker te concentreren in het kernwinkelgebied en het winkeloppervlak in de gebieden daaromheen te verkleinen. De vrijkomende ruimte wordt deels ingevuld door groei in horeca en er zijn in toenemende mate initiatieven tot herbestemming voor woningbouw.

Het aanbod aan winkel-vloeroppervlak is nog tot 2020 gegroeid. De winkel-leegstand groeide in dezelfde periode mee. Na 2020 zien we een daling in het aantal vierkante meters winkeloppervlak en sinds 2021 ook een duidelijke daling in de leegstand van 24% in januari 2021 naar 11% januari 2023.

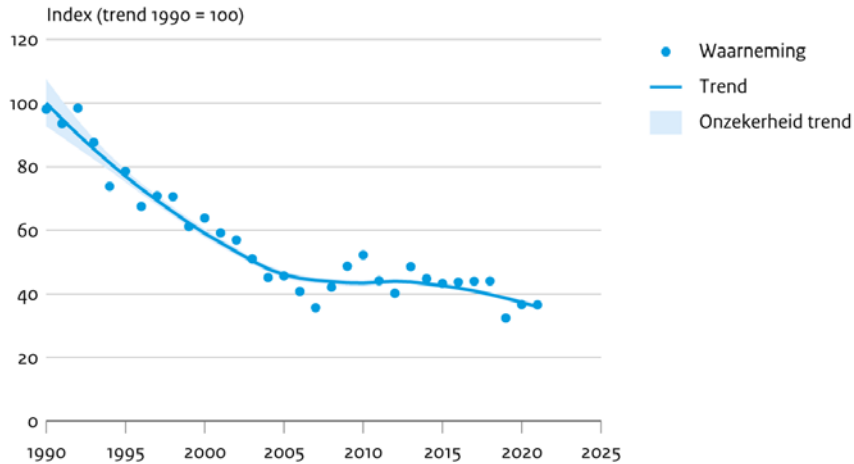

4. Samen verder

Een van de unieke kenmerken van Ede is haar natuurlijk kapitaal; het hele systeem van bodem, water en lucht. Vele inwoners van de gemeente en van daarbuiten recreëren graag in het landelijke gebied. En veel landbouwers verdienen er hun boterham. Maar door een jarenlange toename van het aantal functies (zoals recreatie, wonen en werken), de intensivering van de landbouw en de algehele klimaatverandering, is de druk op het natuurlijk kapitaal te groot geworden.

Fauna van heide

Bron: NEM (Soortenorganisaties, CBS)

CBS/mrt23
www.clo.nl/nl113419

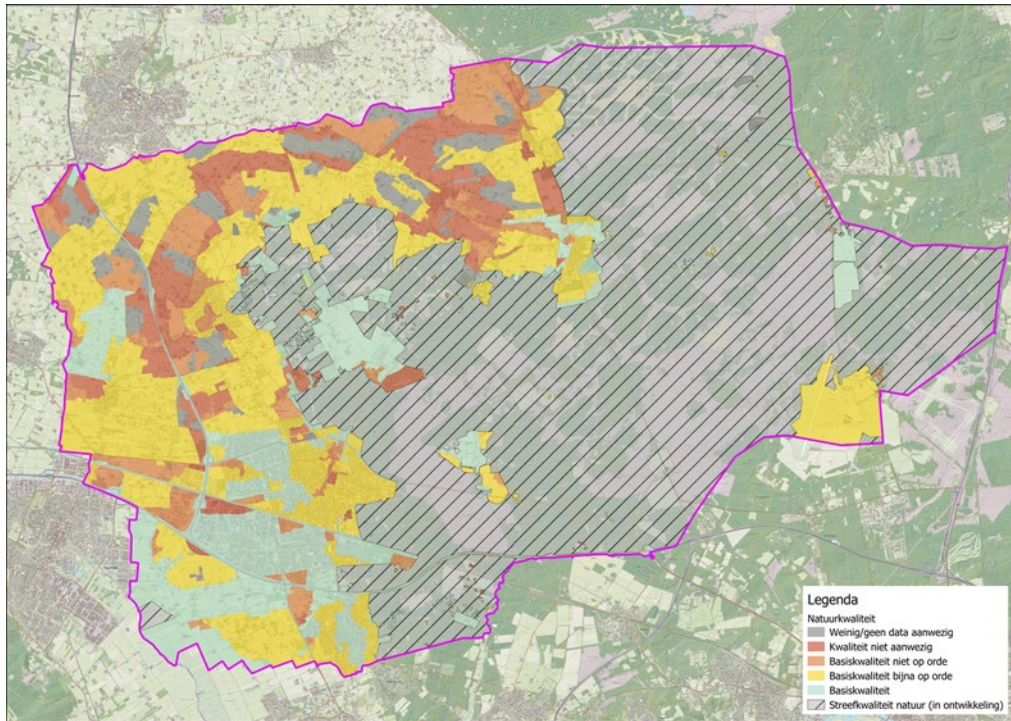
4.1. Natuurherstel en landbouw met perspectief

4.1.1. Natuursituatie

De vitaliteit van de natuur en het landschap staat onder druk. De draagkracht en draaglast zijn uit balans. Dat is een proces van vele jaren, maar het raakt steeds meer de kritieke grens. Onder meer door verzuring, vermesting en verdroging is er een duidelijke afname van biodiversiteit.

Op veel plekken op de Veluwe is de bodem te zuur geworden. Het bodemleven staat daardoor onder druk. Pissebedden, miljoenpoten en slakken komen op sommige plekken niet meer voor. Het Edese bos is in het laatste stadium van de verzuring. Door het zuur spoelen belangrijke voedingsstoffen weg. Ze zijn niet meer beschikbaar voor de bomen en planten. De droogte versterkt dit proces en er is een toename van dode bomen.

Ook op de heidevelden heeft de natuur het moeilijk. De heide staat er op het eerste oog nog goed bij, maar tussen de heideplanten horen verschillende bloeiende kruiden te staan, die worden meer en meer vervangen door een gesloten tapijt van mos. Deze teruggang in plantendiversiteit en bodemleven werken door in de hele voedselketen. Van bodem naar plant en insecten, naar zangvogels en naar de roofvogels. Vanaf 1990 is de sperwer met 75% afgenomen.

Kaart Basiskwaliteit Natuur, Bron: Geo-informatie Ede

4.1.2. Natuurherstel

Om de natuur weer te versterken, gaat de gemeente in stedelijk en agrarisch gebied werken met het begrip 'Basiskwaliteit natuur'. Het streven is dat de natuur in stedelijk en agrarisch gebied voldoet aan een set van basiscondities die 'algemene' soorten nodig hebben om te kunnen leven in de stedelijke en agrarische landschappen. De basiskwaliteit geeft de minimaal te realiseren kwaliteit aan. Wanneer in een bepaald gebied op dit moment de gewenste basiskwaliteit nog niet gehaald wordt, dan zal daar gewerkt moeten worden aan de verbetering van de systeemcondities, bijvoorbeeld de waterkwaliteit of de omvang van het leefgebied van een soort.

Voor de aangewezen natuurgebieden binnen de gemeentegrenzen liggen de ambities hoger dan basiskwaliteit natuur. Daar is het streven erop gericht om dusdanige systeemcondities te behouden of te realiseren dat daar, naast algemeen voorkomende soorten, ook meer kritische en zeldzame soorten behouden blijven.

De inwoners van Ede hebben nog steeds een hoge waardering voor het landschap in het landelijk gebied: 87% is het eens met de stelling dat het landschap in het buitengebied aantrekkelijk is. Dat is echter wel wat lager dan eerdere jaren (in 2018 en 2020 was dit 93%). (Bron: Inwoners aan het Woord, 2022).

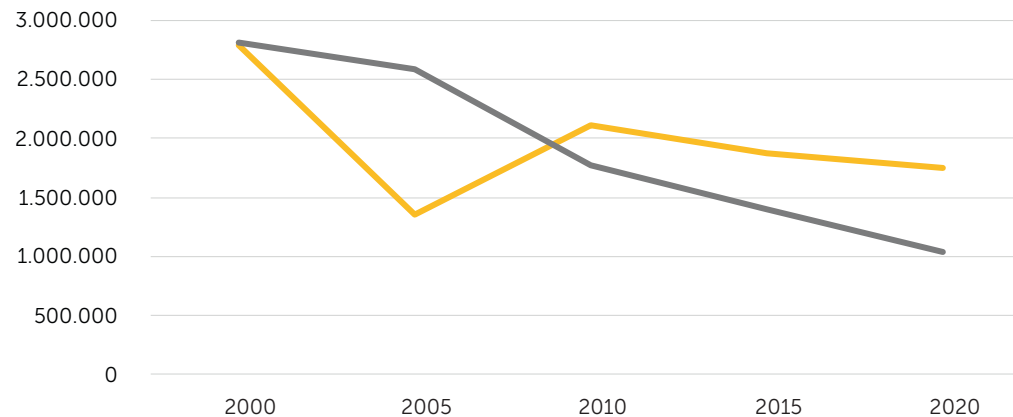
Er zijn maatregelen nodig om de natuur te herstellen. Dat begint bij de bodem, maar ook het water is belangrijk. Maar dat kan niet zonder de oorzaken aan te pakken. Zo streeft ook Ede naar een rem op de klimaatverandering (zie paragraaf 4.2). Daarnaast staat de aanpak van de stikstofuitstoot/-neerslag hoog op de politieke agenda (zie paragraaf 4.1.3). Ede heeft met de Veluwe enerzijds een deel van het grootste Natura-2000 gebied binnen haar gemeentegrens. Maar anderzijds heeft Ede ook een grote agrarische sector met vooral veel veeteelt (met name kippen, varkens, vleeskalveren en melkvee).

Ede zet in op het herstel van het natuurlijk systeem van bodem, water en lucht. Daarbij onderschrijft de gemeente ([bestuursakkoord 2022-2026](#)) de (verplichte) doelen van rijk en provincie om de stikstof- en CO₂-uitstoot te verlagen, de waterkwaliteit te verbeteren en te werken aan herstel van biodiversiteit en van plant- en diersoorten, waaronder die uit de Vogel- en habitatrichtlijn en de Rode Lijst.

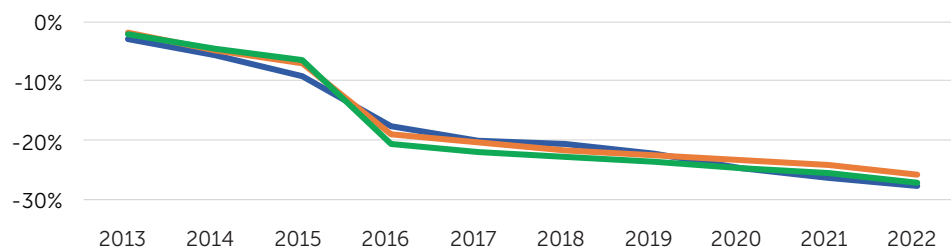

Stikstofuitstoot Ede

Bron: Emissieregistratie   Ammoniak (in kg)   NO2 (in kg)

Aantal landbouwbedrijven, procentuele verandering tov 2012 (%)

Bron: CBS   Ede   Nederland   Gelderland

4.1.3. Uitstoot van stikstof en methaan

De uitstoot van 'stikstof' in Ede laat sinds het jaar 2000 een daling zien. De uitstoot van NO₂ (stikstofdioxide, vooral afkomstig van verkeer en vervoer) daalde van 2,8 miljoen kg in 2000 naar ruim 1 miljoen kg in 2020. De ammoniakuitstoot (NH₃ vooral afkomstig van de veehouderij) is in die periode gedaald van 2,8 miljoen kg naar 1,7 miljoen kg. De daling in ammoniak-uitstoot tussen 2000 en 2005 lijkt te verklaren doordat toen het aantal landbouwdieren daalde (daling bij melkvee, varkens en pluimvee, bron CBS). Tussen 2005 en 2010 is er weer een stijging van de ammoniak-uitstoot. In die periode was er sprake van een toename van het aantal dieren. Met name het aantal vleeskalveren en varkens steeg in de jaren 2005 - 2010 snel. Na 2010 daalde het aantal varkens weer. Het aantal vleeskalveren en pluimvee gaf nog wel een stijging maar desondanks daalde na 2010 de uitstoot. Dat heeft waarschijnlijk te maken met reductiemaatregelen in de veehouderij. Ondanks deze daling behoort de Gelderse Vallei (samen met de Peel en gebieden in Oost-Nederland) tot de gebieden met de hoogste uitstoot van ammoniak van Nederland.

De twee belangrijkste broeikasgassen zijn CO₂ en methaan. In paragraaf 4.2 wordt ingegaan op de terugdringing van CO₂ dat vooral komt vanuit de fossiele brandstoffen. Methaan komt voor het grootste deel uit de landbouw en met name uit de veehouderij. De uitstoot van methaan laat in Ede nog steeds een stijging zien. Dat zal samenhangen met het groeiend aantal dieren (zie volgende paragraaf).

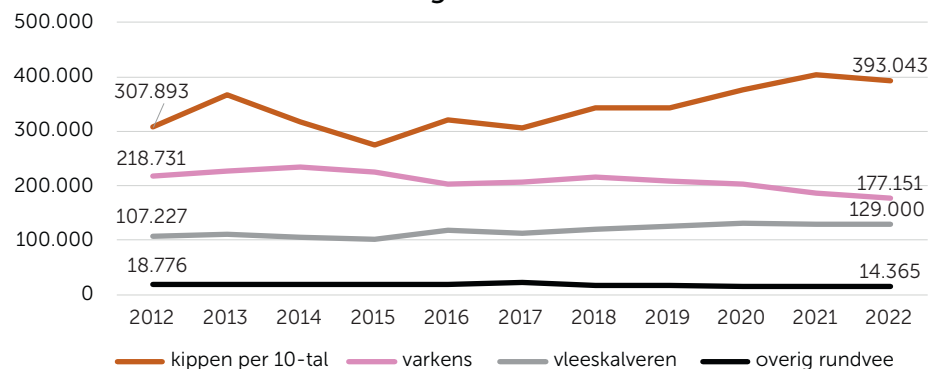
Omdat gemeente Ede een hoge veedichtheid heeft, is de uitstoot per hectare van methaan, ammoniak en ook fijnstof hoger dan het landelijk gemiddelde.

4.1.4. Landbouw

Het aantal agrarische bedrijven is de afgelopen decennia duidelijk gedaald. Die dalende trend in het aantal bedrijven is vergelijkbaar met de daling in Nederland en Gelderland. Voor Ede was er een daling van 877 bedrijven in 2013 naar 634 bedrijven in 2022.

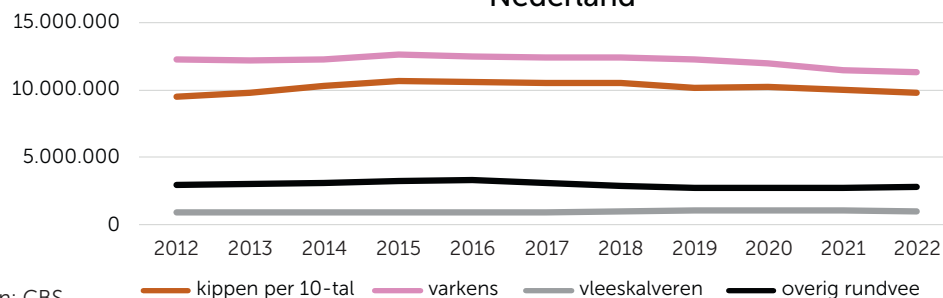

Aantal landbouwhuisdieren, gemeente Ede

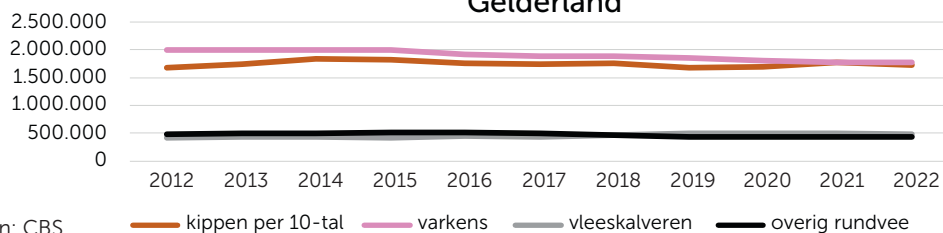
Bron: CBS

Aantal landbouwhuisdieren, Nederland

Bron: CBS

Aantal landbouwhuisdieren, Gelderland

Bron: CBS

Er is in Ede relatief weinig akkerbouw: 13% van de bedrijven heeft (deels) akkerbouw. Voor de tuinbouw ligt dit op 7%. In Nederland als geheel heeft 36% van de bedrijven (deels) akkerbouw. Dat verschil heeft onder andere te maken met het type bodem. Het overgrote deel van de bedrijven in de gemeente Ede betreft dierhouderij. Dat zijn met name kippen, varkens, vleeskalveren en melkvee vaak in combinatie met grasland en/of gronden met groenvoedergewassen, zoals mais (Bron CBS).

Hoewel het aantal agrarische bedrijven in de loop van de jaren is gedaald, geldt voor gemeente Ede tegelijkertijd dat het aantal dieren in die jaren is gestegen. Het aantal varkens en 'overig rundvee' (met name melkvee) is in de jaren weliswaar gedaald. Maar het aantal kippen en ook het aantal vleeskalveren is gestegen. In Nederland en Gelderland zien we die stijging niet (in die mate).

Opvallend voor gemeente Ede is het relatief groot aantal vleeskalveren. Van al het rundvee op de bedrijven valt 90% in de categorie vleeskalveren. De overige 10% betreft dan met name melkvee (inclusief jongvee). In Nederland is het aandeel vleeskalveren binnen het rundvee 27% en in Gelderland 53%.

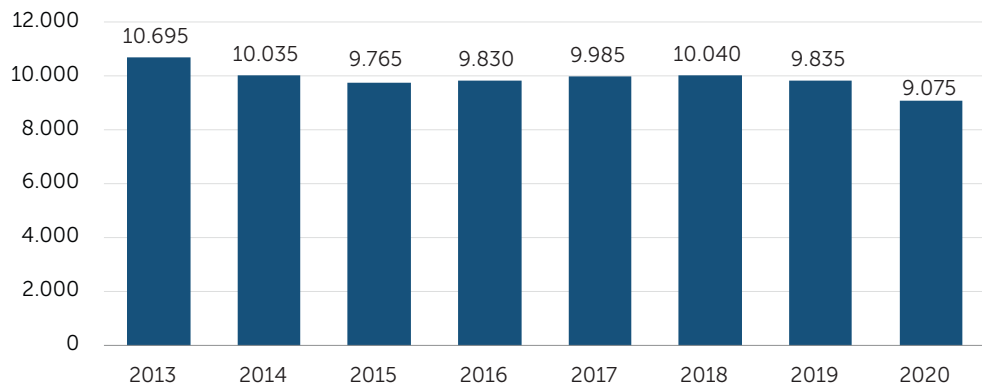
De laatste jaren is er veel onzekerheid in de agrarische sector. Dat heeft direct te maken met de maatregelen die de komende jaren concreet moeten worden op het vlak van terugdringing van de uitstoot van stikstof, fijnstof, broeikasgassen en het herstellen van waterkwaliteit en biodiversiteit. Er is zorg in welke mate bedrijven nog door kunnen. In het bestuursakkoord stelt gemeente Ede dat een gezonde agrarische sector onmisbaar is voor Ede en voor de regio Foodvalley. Tegelijkertijd moet worden voldaan aan de landelijke en provinciale eisen en de gemeentelijke ambities op het gebied van natuurherstel.

De gemeente Ede noemt in haar [bestuursakkoord](#) als oplossingsrichtingen:

- bedrijven ondersteunen in de transitie naar natuurinclusieve en circulaire landbouw met een goed verdienmodel;
- ruimte en ondersteuning voor innovatieve of alternatieve oplossingen;
- boeren die willen stoppen adviseren en ondersteunen.

In Gelderland (er zijn geen Edese cijfers bekend) heeft een toenemend aantal agrarische bedrijven zogeheten verbredingsactiviteiten. De meest voorkomende zijn 'verkoop aan huis' en 'natuur- en landschapsbeheer' (beide door 13%) (Bron: CBS).

Trend energieverbruik gemeente Ede
(totaal) in TeraJoules

Bron: Regionale Klimaatmonitor

4.2. Naar een klimaatneutraal Ede

Gemeente Ede sluit aan bij de landelijke doelen voor klimaat- en energietransitie. Concreet betekent dit een ambitie van 60% CO₂-reductie in 2030 (ten opzichte van 1990) en klimaatneutraal in 2050. Klimaatneutraal betekent dat er een evenwicht is tussen de uitstoot van de broeikasgassen en de vastlegging ervan. Broeikasgassen omvatten CO₂, methaan, lachgas. De uitstoot van CO₂ wordt aangepakt via de energietransitie. Klimaatneutraal is dus breder dan de energietransitie. Voor de energietransitie heeft de gemeente de doelen in 2018 uitgewerkt in de [Routekaart Ede Energieneutraal](#) om energieneutraal te zijn in 2050. Deze stappen focussen op energiebesparing en omschakeling naar hernieuwbare energie voor zowel warmte, elektriciteit en mobiliteit. De Duurzame Energiemonitor geeft uitgebreide toelichting op de mate waarin de gestelde doelen worden behaald. (Zie [hier de link naar het rapport](#) en [hier naar het dashboard](#)). In deze paragraaf geven we kort de hoofdpunten weer.

4.2.1. Energiebesparing

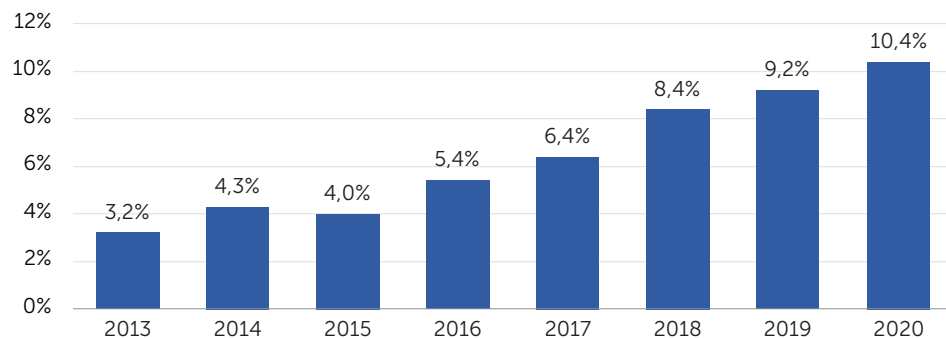
De meest recente cijfers lopen tot en met 2020. Als we over een langere tijd terugkijken dan zien we tussen 2013 en 2020 een daling van 15%. De energiebesparing in Ede is daarmee twee keer zo groot als gemiddeld in Nederland in dezelfde periode. En dat is extra mooi omdat er in die periode wel een duidelijke groei was in Ede aan aantal woningen en bedrijven.

Er moet rekening mee worden gehouden dat de forse daling tussen 2019 en 2020 deels te maken kan hebben met de corona-pandemie. In die periode was de daling namelijk het grootst voor de sector verkeer en door de lockdowns in 2020 waren er veel minder autokilometers over het grondgebied van Ede.

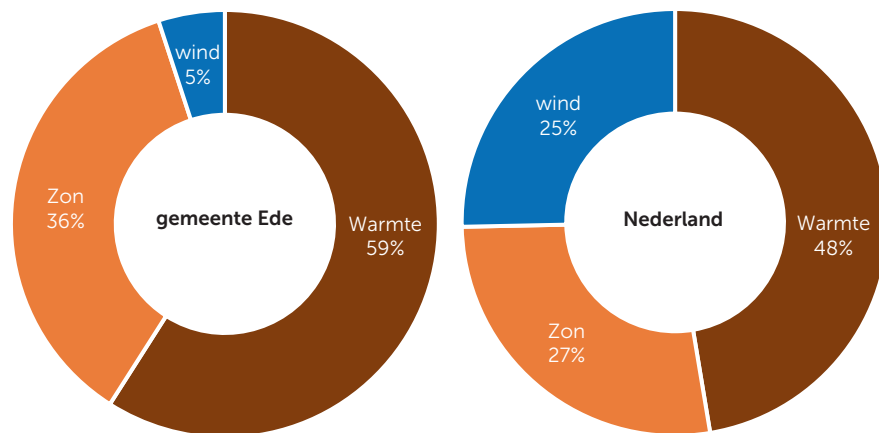
Hoewel er nog geen cijfers beschikbaar zijn over het energieverbruik tot 2022, is de verwachting dat de hoge energieprijzen in 2022 zullen hebben geleid tot meer besparing op energie. De gemeente Ede ondersteunt energiebesparing via acties en voorzieningen zoals energievouchers en -boxen (voor kleine energiebesparende maatregelen). En met de sterk gestegen energieprijzen zijn er ook extra maatregelen genomen, waaronder de subsidie 'Aanpak energiearmoede Ede'.

Aandeel hernieuwbare energie t.o.v. het totale gebruikte energie

Verdeling hernieuwbare energie naar type

4.2.2. Hernieuwbare energie

Om in 2050 energieneutraal te zijn, moet dan 100% van de energie hernieuwbaar worden opgewekt. In Ede is dit in 2020 nog maar 10%. Dat is overigens hetzelfde als in heel Nederland.

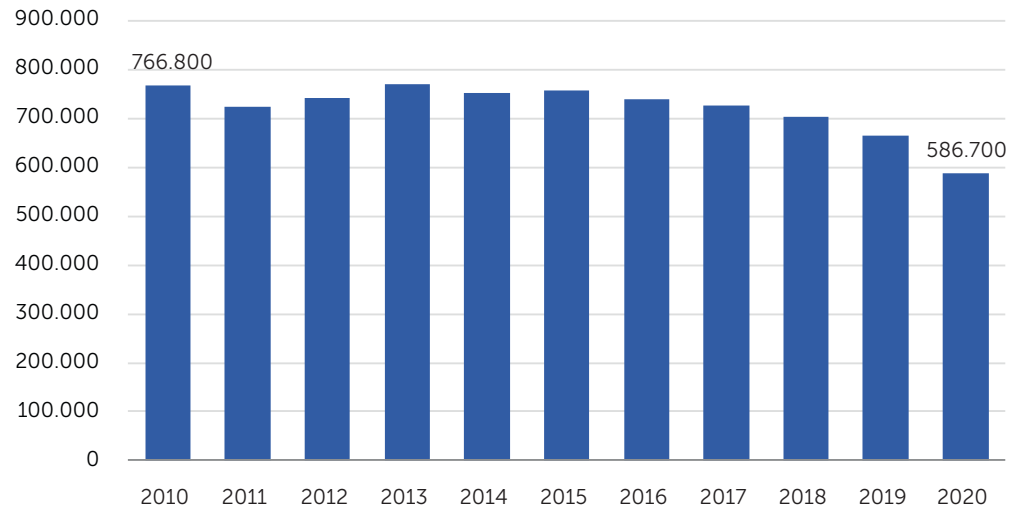
De meeste energie gebruiken we voor warmte. Daarvan was in 2020 13% hernieuwbaar. Hernieuwbare warmte komt in Ede vooral via het Warmtenet (biomassa-centrales), maar ook via houtkachels.

Verder wordt energie verbruikt via elektriciteit. Dankzij een sterke toename van zonnepanelen op zowel woningen als bedrijven was in 2020 15% van de elektriciteit hernieuwbaar. Windenergie ligt in Ede al sinds 2016 op hetzelfde niveau. Toen zijn twee windturbines opgesteld. Sindsdien zijn er wel plannen gemaakt voor verdere uitbreiding, maar die zijn nog niet tot uitvoering gekomen. Momenteel ligt het proces stil vanwege een provinciaal besluit ter bescherming van de wespandief. Dat is een vogel die in (te) kleine aantallen op de Veluwe voorkomt en daarom beschermd moet worden.

Hernieuwbare energie voor vervoer (zoals zoals biogas, biodiesel of waterstof) ligt het meest achter, daarvan is nog maar 6% hernieuwbaar.

In vergelijking met Nederland heeft Ede relatief veel energie uit zonnestroom en relatief weinig uit wind. Dat heeft als consequentie dat Ede in de wintermaanden (weinig en kort zon) relatief weinig eigen hernieuwbare elektriciteit opwekt.

Uitstoot CO₂ (in ton), Gemeente Ede, 2010-2020

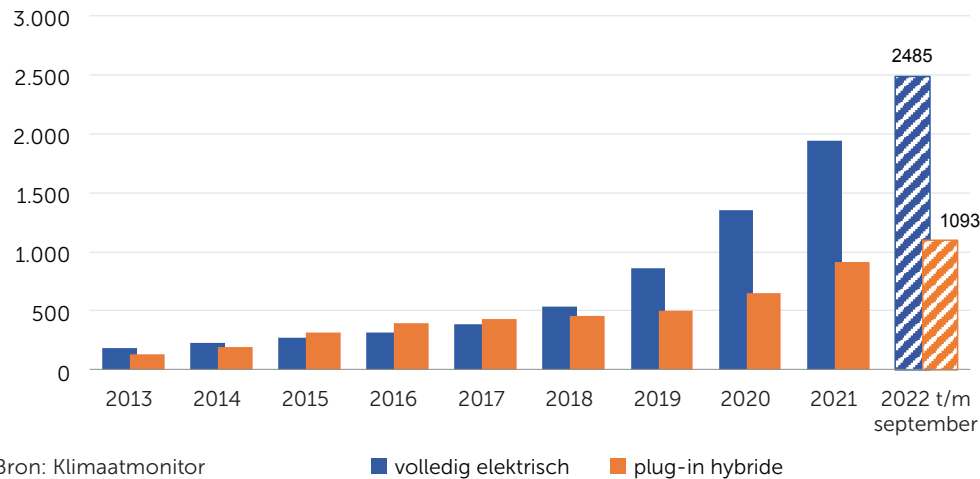

Bron: Klimaatmonitor

4.2.3. Daling CO₂

Tussen 1990 en 2015 bleef de CO₂-uitstoot in Nederland ongeveer op hetzelfde niveau, met fluctuaties door zachtere winters. Voor Ede zijn er gegevens beschikbaar vanaf 2010. Vanaf 2016 is de CO₂-uitstoot aan het dalen, met een duidelijke versnelling vanaf 2018. De CO₂ uitstoot in Ede was in 2020 23% lager dan in 2010. Deze daling is daarmee in Ede iets sterker dan in heel Nederland, want daar daalde de CO₂ uitstoot sinds 2010 met 20%.

Aantal geregistreerde elektrische personenauto's (op naam eigenaar) Ede, 2013-sept 2022

4.3. Toekomstbestendige mobiliteit

Als het gaat over duurzame mobiliteit dan wordt al snel gedacht aan de elektrische auto. Maar het meest duurzaam is het transport te voet of met de fiets.

In gemeente Ede gebruikt 40% van onze inwoners voor het woon-werkverkeer (ten dele) de fiets. Dat is hoger dan gemiddeld in Nederland (bron [Gezondheidsmonitor 2020](#), GGD/RIVM). Dit percentage ligt het hoogst in de wijken van Ede-Stad (zoals Ede-West 45% en Ede Veldhuizen 44%) en logischerwijs het laagst in het buitengebied (Otterlo 30%, buitengebied Ede 30%, Wekerom 31%) omdat daar de afstanden tot werk of OV gemiddeld groter zijn.

Uit het onderzoek Inwoners aan het Woord (najaar 2022) blijkt dat 33% bijna dagelijks de fiets gebruikt. Dat is hoger dan in 2020 (toen 29%) maar lager dan in 2018 (37%). Dat verschil kan heel goed met corona en woon-werkverkeer te maken hebben. In 2018 werd nog door de meeste mensen op een werklocatie gewerkt. In het najaar van 2020 werkten veel mensen thuis vanwege corona en nu in 2022 werkt nog steeds een deel van de mensen gedeeltelijk thuis. Het aantal mensen dat bijna nooit de fiets gebruikt is vrij stabiel op 16%.

Het aantal elektrische auto's is in de laatste 10 jaar enorm gestegen (zie figuur). In werkelijkheid is het aantal elektrische auto's in Ede nog hoger. Dat komt doordat een groot deel van de elektrische auto's bestaan uit leaseauto's. En deze staan geregistreerd onder de woonplaats van de leasemaatschappij. Omdat Ede geen grote leasemaatschappij heeft, tellen die auto's elders mee.

Elektrische auto's worden vaak gezien als klimaatvriendelijk, maar dat gaat alleen op als die auto ook wordt opgeladen met duurzame energie. Zover zijn we dus nog niet, maar het is wel de toekomst.

Gelijk met de toename van het aantal elektrische auto's, neemt ook het aantal openbare laadpalen toe van 22 in 2013 tot 494 in 2022.

Gemeente Ede

Contact

Mocht u naar aanleiding van Staat van Ede vragen hebben, dan kunt die stellen via email: info@ede.nl of via telefoonnummer 14 0318.

Colofon

Uitgave: gemeente Ede, maart 2023

Foto's en afbeeldingen: gemeente Ede, www.ede.nl

Copyright

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen, in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt worden in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch door fotokopieën of enig andere manier.